49ՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 1371 Գ. ՊԱՀԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 10/23 ԻՍԿՏՈՒԲՐԻ 1905 26 ՇԷԿ.Կ.Ա. 1323 — 10 ԹՈՒԱՆԻՍԻ Է.Կ.Բ. 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՄԻՈՒ ԿՈՒՍԸՆԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
53, Գալա Ագի Քասասի, 53
Ինքնագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանկունեաց Էֆքիար

ՀԱՅԱԳԻՐ ԱՌԱՒՕՏՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یوی وسیعی غزه‌در
صاحب امتیازی : ارمانس قریم
ادارهخانهسی باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ՈՒՆԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Հայրապետ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Դեսպանները համար	108 »	60 »
Գրասենեակներու համար	25 ֆր.	18 »

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէն աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Բամբասող Լեզուները Վաճառականութեան Մէջ

Բամբասանքը պառաւներու բաժինն էր երբեմն։ Տարիքը առած մամիկները եկեղեցիին վերնասունը, ճամբան, բաղնիքը, հարսնեաւունը և կամ մանաւունը, վերջապէս ո՛ւր որ հանդիպէին, իրարու օրպիսութիւն հարցնելէ ետք կ'սկսէին բամբասանքներու շարքի մը որ ժամեր կը տեւէր։ Երկու պառաւներուն յաճախ կը միանային ուրիշ տեսակիցներ ալ և իրենց ծանօթներու շրջանակին մէջ մարդ չէր մնար որ միսը չծամէին։ Հիմա սակայն ֆէմինիզմը կ'երեւայ որ այս կէտին մէջ ալ փոխած է դերերը և փոխանակ ազէա կիներու, վերջին նոթաձեւութեան պայմաններով հագուած երիկ մարդիկ են որ շուկային մէջ բան գործ ձգած, իրենց արհեստակիցներն ու ո՛չ արհեստակիցները բամբասելու կը հեռամարին։ Բարի լոյս, Աստուծոյ բարին անմիջապէս կը յայտարէ, հոգածու չեղար մը, որով պարոնը կը գուժէ խոսակցին թէ, այսինչ վաճառական վարկին համար աննպաստ տարածմունք մը կայ։ Այս վերջինն ալ ճամբան իր մէկ ծանօթին կը հանդիպի ու խորհրդաւոր շեշտով մը կը փափսայ թէ, այն ինչ վաճառատունը դրամական ծանր տագնապի մը ենթարկուած է եղեր։ Այս երրորդն ալ խոստովանաբար կը հաղորդէ դժբաղդութիւնը ուրիշ բարեկամ մը և այսպէս դէռ օրը իրիկուն չեղած, հրապարակին վրայ կը տարածուի աննպաստ չշնչոցը։

Ո՞վ էր սակայն այս չարաշուք վայրերանութեան հեղինակը, ակնարկուած վաճառատունը ճշմարտապէս անանկանալու վիճակին մէջ էր, տարբերութիւնները դատարան գացած էին։ Ի՞նչ հարկ այս մանրամասնութիւնները հետախուզելու, ա՛յ ոք կը հետաքրքրուի բուն իսկ ճշմարտութիւնը ազդիւրէն ստուգելու։ Բաւական է որ նոր անակնկալ մը, կամ բամբասանքի նիւթ մը կայ մէջ տեղ, ամէն մարդ՝ մեծ ու պզտիկ՝ կարելի եղածին չափ կը ջանան տարածել դժբախտութիւնը կամ նախանձութեամբ, կամ չարամտութեամբ և կամ պարզապէս իրաւեկ երեւնալու մարմաջով։

Այս յերիւրանքները աւելի ձեռնամուխն է որ հրապարակ կ'ելլեն. այսինքն հիւդ այն չրշանին, երբ հաշուեփակը կը մօտկնայ, առուտուրը կը նուազի ու նախապէս ստացած ապրանքներու վճարորերը կը հասնին։ Առեւտրական այս եղանակին, ամէն օր նոր նոր տարաձայնութիւններ կ'արձագանգեն հրապարակին վրայ՝ այս ինչ վաճառականին ու այն ինչ տեղանուրին նկատմամբ, որոնք եթէ արդարեւ դրամական տագնապի ենթարկուած ու անանկանալու ստիճանին հասած ըլլային, ապահովապէս հրապարակին վրայ ալ օք պիտի կրնար իր գոյութիւնը ամուր պահել հիմա։

Դեռ տասնըհինգ օր առաջ այս կարգի սուտ զրոյց մը սկսաւ տարածուիլ, հրապարակին վրայ ամենէն հաստատուն ու զօրեղ վաճառականի մը նկատմամբ. բամբասանքը շրջան ըրաւ բերնէ բերան. նախանձողներ, չարամիտ մրցակիցներ, չքաշողներ ուժ տուին աննպաստ չշնչոցին ալ աւելի տարածուելուն և սակայն հակառակ այսչափ ցածգի ջանքերուն, ակնարկուած առեւտրական տունը մինչ մինչեւ բարձրութեանը վրայ ու դրականապէս ալ հաստատեց թէ, ինք առաջուանէն աւելի բարգաւաճ վիճակի մը մէջ կը գտնուի։ Այս սուտերէն, անընպաստ տարածմունքներէն ետք միայն կարելի եղաւ հասկնալ թէ, պարզ հոգի խնդիրի մը շուրջը կը դառնար նպատակաւոր վարկաբեկութիւնը։ Ակնարկուած վաճառականը ապրանքի նոր ազբիւր մը գտած էր և քայլ առ քայլ առաջացնելով՝ կ'ապառնար հրապարակէն վանել նոյն ապրանքին հին տեսակը զոր ուրիշ վաճառական մը տարիներէ ի վեր անհամեմատ սուղ գնով կը ծախէր։ Այս յօտի մրցակցութիւնն էր պարզապէս, որ ծնունդ առած էր զրպարտիչ տարածմունքներուն։

Ասիկայ միւնակը չէ իր տեսակին մէջ սակայն, դեռ հարիւրաւոր վնասակարի ու պատուաւոր տուներ կան, որոնց թեթեւ մէկ այթաքաշումն կամ վաղանցիկ դրամական մէկ նեղութեանը կ'սպասեն վայրերանները՝ անանկութեան աղաղ քսելու համար անոնց ճակատին։

Վարկաբեկիչ զրպարտութիւն յերիւրողները զուցէ նիւթական կամ բարոյական ակնկալութիւնով կ'ստորնանան այս ցածգի ձեռնարկը առաջ քշելու, ինչ ըսել հապա առանց գործիք ըլլալով յերիւրանքները բերնէ բերան տարածողներուն, որոնք ո՛չ հարիւ ունին, ո՛չ առնչութիւն ակնարկուած առեւտրական տան հետ, և ոչ ալ գուցէ կը ճանչնան զայն։ Խանութպաններ, խանարարներ, ապիրիշներ, արհեստաւորներ, ամէնքն ալ բանէ՛ի հովեր առած, առանց հետեւանքը նկատի առնելու, կ'սկսին տեսութիւններ ընել այսինչ վաճառական կամ այսինչ դրամատան վարկին նկատմամբ, որոնց մէջ պարզ պաշտօնեայ մը արձանագրուիլը ապահովապէս ամէնէն մեծ բախտաւորութիւնը պիտի ըլլար իրենց։

Եւ ի՞նչ կ'ըլլայ այս բամբասանքներուն ու վարկաբեկութիւններուն հետեւանքը. ո՞վ կը վնասուի առաւելապէս՝ իրարու յաջորդող այս սայլոդ անանկութիւններէն, որոնք բնաւ գոյութիւն պիտի չունենային եթէ նուազ բամբասող, նուազ չարանախանձ շրջանակի մը մէջ ըլլային։

Պատասխանը բացորոշ է և ամէն գործի մարդ եթէ վայրկեան մը լրջութեամբ խորհի կրնայ վճռել աղեսարեր հետեւանքը այս ցածգի վարկաբեկութիւններուն։ Առեւտրական արդի դրութիւնը այնպէս կը պահանջէ որ մարդ իր դրամագլուխին եռապատիկը, քառապատիկը և կամ երբեմն տասնապատիկը պարքի տակ մնայ։ Ասիկայ անխուսափելի պայման է ամէն առաջդիմասէր վաճառականի համար որ կ'ուզէ հրապարակին պահանջները գոհացնել լիուլի։ Սեղանաւորութեան մէջ ալ նոյնն է երեւոյթը և մեր հրապարակին վրայ հազիւ մէկ քանի շաբաթուներ կը գտնուին որ գերծ մնան վարկի դիմելէ ու միմիայն իրենց դրամագլուխովը գործեն։

Արդ այս ընդհանուր ակզբունքը ընդունելէ ետք, երեւակայեցէք կացութիւնը առեւտրականի մը, որուն համար վարկաբեկութեան տարածմունքի մը կ'սկսի շրջան ընել բերնէ բերան. ի՞նչ կ'ըլլայ խեղճ մարդուն վիճակը։ Սեղանաւորները թողթերը չեն զեղչեր, պարտականները իրենց պարքը չեն վճարեր. սա յոյսով որ անանկութեան դուռը հասած մարդու մը պահանջքը վճարելէ առաջ կրնան հարիւրին սաչափ զեղչ մը առաջարկել անոր. իսկ պահանջատէրը ամէն կողմէ կը յարձակին մարդուն վրայ, միշտ կարծելով թէ անանկ մը, խարդախ մը ունին իրենց առջեւ։ Ի՞նչ դժուար կացութիւն. մարդը որ պարտքերէն չատ աւելի գոյք ունի, կարելի՞ է որ անմիջապէս դրամի վերածէ պահանջքներն ու պարտատ ապրանքները։

Ըսէք կ'աղաչեմ, մեր առեւտրականներէն ո՞րը իր դրամագլուխին կրկնապատիկը կամ եռապատիկը պարք չունի. անոնցմէ ո՞րը կրնայ կուրծք տալ երբ իրեն համար տարածմունքի մը սեղծուի թէ գործերը աւրուած են։ Ակամայ չի՞ անանկանար ամէնէն պատուաւոր մարդը, երբ դրամատունները վարկ չընեն իրեն, պարտատէրները իրենց պարքը չվճարեն, ու պահանջատէրները անվստահութեան թափով մը յարձակին իր վրայ, չենք կարծեր որ մեր գործի մարդոց մէջ գտնուի մէկը որ ասոր հակառակը պնդէ, ուրեմն քանի որ ինչպառնութիւն մը կամ պարզ չաղակրատութիւն մը կրնան հիմնայատակ քանդել առեւտրական տուն մը, ինչո՞ւ մասնակցինք տանկ անուններուի տնրի մը, ինչո՞ւ արձագանքը ըլլանք մէկ քանի չալամիտ նախանձորդներու, որոնք իրենց չար կիրքը յագեցնելու համար այս կարգի անաւեր սուտեր կը յերիւրեն։

Քիչ մը չափ դնենք մեր լեզուին. մէկու մը նկատմամբ բան մը արտասանելէ առաջ, մտածենք թէ ի՞նչ հետեւանք կրնայ ունենալ ան։ Խօսելէ առաջ մտածել. եթէ միմիայն այս առաքինութեան հետեւինք, վտահ եղիք որ շատ մը առեւտրական ու սեղանաւորական տուները փրկած կ'ըլլանք կանխահաս անկումի մը վտանգէն։

Աւելին կայ. արդեօք երբ տուն մը անանկանայ ու վարկաբեկի ըլլայ, կը կարծէ՞ք որ մենք օգտուինք անոր անկումէն. ասիկա հակաբամբասական օրէնք մըն է. ո և է մէկու մը աւերակին վրայ կարելի չէ բոյն կանգնել։ Երբ մեր արհեստակիցներէն կամ աղգակիցներէն մէկը երկուքը իրարու հետեւէ անանկանան, և կամ վարկաբեկող տարածմունքներ շրջաբերին անոնց նկատմամբ, մեզի վարկ բացող սեղանաւորական տուները ու առեւտրական հաստատութիւնները չորս կը բանան իրենց աչքն ու ականջը։ Ընդհանուր անվստահութեան ոգի մը կը պարուրէ զանոնք։ Դրամատերը կամ գործարանատէրը կը արամարանէ թէ, քանի որ իր վարկ բացած մուտուները անանկացան, մինչ ուրիշներն ալ չեն կրնար անանկանալ։ Մի՛ կարծէք որ անանկներուն վարկ բացողը անանց անանկ ըլլալը գիտնալով վտահած էր իր դրամը կամ ապրանքը. ընդհակառակը զայն ալ պատուաւոր ճանչցած էր ձեզի մեզի չափ, և այնպէս գործել սկսած էր հետը։ Եւ հիմա ականատեսը ըլլալով դժբախտ իրողութեան, այնպէս կը խորհի թէ՝ քանի որ անիկա անանկացաւ, ի՞նչ վտահութիւն ունի թէ մենք ալ չպիտի անանկանանք։ Այսպէս՝ անվստահութիւնը հետզհետէ կը տարածուի հրապարակին վրայ, վարկը կը դադրի, դրամական հրապարակը կը նեղուի, և երբէկ իրենց արհեստակիցները բամբասողները՝ այսօր իրենք ալ կ'իյնան միւնոյն նիւթական անձկութեան մէջ։

Ամէնէն կարեւորը չմոռնանք սակայն, գործի մարդիկը շատ աղէկ գիտեն թէ հրապարակին վարկը երկու տեսակ է. անհատական վարկ և հաւաքական վարկ։ Երբ օտար հրապարակ մը վարկ խնդրես, մարդը նախ քու բարոյականդ ու նիւթական կարողութիւնդ կ'ստուգէ, ու ետքն ալ հետամուտ կ'ըլլայ հասկնալու թէ՝ քու պատկանած հասնդիդ, և կամ գործ ըրած առեւտրական հրապարակիդ բարոյականը ի՞նչ է, տնանկութիւնները յանախադէպ են հոն, մարդիկ իրենց խօսքին տէրն են, առաւ-փախտներ մեծ մաս մը կը կազմեն հրապարակին վրայ։ Դուն կրցածիդ չափ հարուստ ու պատուաւոր եղիր. երբ դրացիներդ կամ արհեստակիցներդ անանկներ, ուրիշներուն դրամ մը իւրացնողներ են, ապահովաբար վարկ ընող տունը քեզ ալ քու հրապարակիդ վրայ պիտի չափէ, ու եթէ բացարձակ կերպով վարկ բանալ չմարժէ իսկ, միշտ զգուշաւոր ընթացք մը պիտի բռնէ քեզի հետ ունեցած յարաբերութեան մէջ։

Ո՛վ կրնայ ուրանալ հաւաքական նկարագրի կամ բարոյականի ազդեցութիւնը անհատներու վրայ. մենք չե՞նք ըսեր թէ՝ անգլիացիները ուղղամիտ են առուտուրի մէջ, թէ՝ ֆրանսացիք վարկիս զեղծում չեն գործեր, թէ՝ աւստրիական ապրանքները իմիքասիօներ են երբեմն. արդ՝ երբ մենք օտարազգի առեւտրական տունները իրենց հաւաքական նկարագրէն կը դատենք, ինչո՞ւ անանք ալ մեզի համար միւնոյն դատաստանը չընեն, քանի որ մանաւանդ իրենց դրամովն է որ մեզի վարկ պիտի բանան։

Այս առթիւ չենք կրնար զանց ընել անէջդատ մը, որ շատ կը պատուիրեան ամէն պայմանները կը լրացնենք, պէտք է գիտնանք որ ասանց ամենքը կատ մը չեն արժեր Բրիտանիոյ առջեւ, երբ չխղճահարինք մեր ընկերը անուանարկելէ ու զայն վարկաբեկ ընելէ։ Բարդ մը չէ այս գրուածը, և սակայն երբ խնդիրը բարոյականին վրայ է, կարելի չէ առաջ չբերել ալխարիի ամէնէն մեծ Բարոյախօսին՝ Բրիտանիի խօսքերը. «Ամենայն մեղք և հայհոյութիւնք թողցին մարդկան, բայց որ զհոգւոյն հայհոյէ, մի՛ թողցի նմա»։ Մարդոց ամէն կարգի մեղքերն ու հայհոյութիւնները կրնան ներուիլ արժանանալ, բայց հոգիին դէմ արձակուած հայհոյութիւն մը բնաւ չկրնար ներման արժանանալ։ Եւ ի՞նչ է հոգիին դէմ արձակուած հայհոյութիւնը, եթէ ոչ չգիտցած չեռած բանին նկատմամբ սուտ զրպարտութիւններ յերիւրել։

ՄԵՐ ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՃԵՆՔԵՐԸ

«Առողջ միտք մի՛միայն առողջ մարմնոյն մէջ։»

Թերթերը ծանուցին թէ Ուսումնական Խորհուրդը նոր ծրագրի մը պատրաստութեամբ կը զբաղի։ Շատ հաւանական է որ երկար բարակ վիճաբանութեան առարկայ եղած ըլլայ թէ գրաբարը պէ՞տք է պահել ուսանոց ծրագրին մէջ, թէ քանի՞ ժամ պէտք է յատկացնել անոր ուսմանց, ևն. ևն.։ Շատ հաւանական է կ'ըսեմ, որովհետեւ այդ «վարժապետներու խումբէն» աւելի սպասել... չեմ կրնար ենթադրել։

Կը հաւնիմ որ հին ծրագրին պատրաստութեան առեն մտցուած ըլլայ աղայոց առողջութեան տեսակէտը, սակայն նորին մէջ ներելի չէ նոյն իսկ մտածել թէ Տօքթէօր-Սահնապեան ալ ուրիշներու պէս պիտի զբէէ մարմնակաները մասուրականին։

Իրմէ կը սպասեն մեր դպրոցներուն «հիւանդներ չունենալու» խնդիր յատկութեան ջնջումը։

Կ'ընդունիմ որ առողջապահիկ տեսակէտով մէկ հարիկ դպրոց մը չունինք, նոյն իսկ մանկապարտէզիմարոցներն ալ միասին հաշուելով։ Անանց ամէնքն ալ չունուած են «կէլիրի կիւզել», այս ինչ աղային կամ այն ինչ նախապատուութիւն արուած խալիֆային ձեռամբ։

Եւ անգամ մը որ կատուցուած է պէտք է որ հոն բնակին մեր աղաքները, բայց ի՞նչ ըրած ենք մեզմէնու համար այս անյարմար չէնքերուն դէշ աղդեցութիւնը մեր աղոց վրայէն։ Ոչի՛նչ։ Ընդհակառակը բարոյական մասն ալ ծանրաբեռնած ենք։ Դէշ կերպով ընդօրինակած ենք եւրոպական այն ինչ երկրին մէկ դպրոցական ծրագիրը աւելցնելով անոր վրայ ամէն ինչ որ տեղական պէտքերը կը պահանջեն։ Եւ ասիկայ իբր ծրագիր, յանձնած ենք մեծագոյն մասամբ ձախաւեր վարժապետներու։ Առանք օրական վեց ժամ դասով, կ'աշխատին, կը աքնին այդ ամբողջ լեզուները, «ուրիւն»ները թխմել խեղճ ուղեղներուն մէջ...։ Էհ, պէտք է շրջանաւարտ ունենալ և... ամէն տարի։ Իրենց հո՞գն է թէ տղաք կը խամրին, կը մաշին .. և թէ իրենց ամբողջ սովրածներէն բան չպիտի մնայ անանց գլխուն մէջ, և ո և է բանի մը չպիտի ծառայեն ապագային։

Եւ տղաք դատապարտուած են այս 5-8 դպրոցական ժամերը անցընել, տաք, գէշ հոտող, պզտիկ սենեակներու մէջ ուր արգիլուած է ձեռք կամ ոտք երերցնելն իսկ։ Շատ ու չատ բարեբաղդ ենք որ թաղային գիշերօթիկ վարժարան չունինք... Երեւակայեցէք որ այդ մեռնող մթնոլորտին մէջ 6 ժամուն տեղ 24 ժամ պիտի անցընեն, այսինքն, իրենց ամբողջ կեանքը...։ Կը բաւէ մասնաւորներու գիշերօթիկ վարժարանաց (որոնց մէջ ամէն մեզքիս վրայ մարմնամարզ ալ կայ), տղայոց դէմքերը տեսնել, երեւակայելու համար թէ մեր թաղային վարժարանները ինչե՞ր ինչե՞ր պիտի արտադրէին եթէ գիշերօթիկ ըլլային։

Ասանց վրայ աւելցուցէք ամէն ծնողքներու փափաքն իրենց զաւակը ուսեալ տեսնել։ Ամէնքն ալ վկայականներու, մրցանակներու տէրէն կը յանձնեն զաւակնին այդ մթնոլորտին և ալ չեն տեսներ տարիներու այդ երկար շարքին մէջ անանց առողջութեան քայքայումը։ Այո՛, շատ դիմացկուն երդոցներ կը հանին... սակայն հաւատացէք որ ասանք լեգէոններ չեն։ Շատեր, մեծամասնութիւնը բան կ'ուզեմ, կը տժգունին, կը նիհարնան, պառաւաս ընդունակ ամէն տեսակ ծանր, տարաբախիկ հիւանդութեանց։ Զգենք թէ մաս մ'ալ կէս ճամբան կը մնայ, չէ կրնալով դիմանալ։ Մնացեալներ իրենց զաւակները մարդ ընելու մարմաջէն բռնուած կը թաղեն զանանք մասաղ հասակի մէջ, և ալ մնաք բարով աշխարհի երգներ։ Մեռելի այդ պաշտպանութեան առջեւ արցունքը կը մնայ մէյ մէյ և խղճի խայթէ կը տառապին եթէ երբէք կարենան զգալ իրենց այդ սխրագործ խալը։

Զգալ ըսի, սակայն իրաւ որ կը սխալիմ. այսքան ինքնաճանաչութիւն չատ հեռի է մեր ընտանեկան յարկէն։ Շատերու մէջէն զգարիկ օրինակ մը։

— «Ձեր կինը տեսակ մը հիւծախտէ մեռած է, որքան որ ժամանակին տարբեր հիւանդութեան կոչուած, իբր թիֆօ դարմանուած և վերջապէս մեռած է։ Ձեր տղաքները աւելային կազմուած ունին, հակառակ անանց չերթունքին կարմիր և գէր ըլլալուն, և ընդունակ ո և է տեսակ հիւծախտի։ Ուստի պիտի առաջարկէի պէտք եղած զգուշութիւնը ընել, առաջքը առնել և իբր առաջին պայման դպրոց չղրկել։»

Ընտանիքին բժիշկին այս անկեղծ առաջարկութեան առջեւ, երբէք մի կասկածիք թէ ի՞նչ պիտի ընէ ընտանեաց հայր մը։ Այնքան անպատուած պիտի զգայ ինքզինքն որ առաջին գործը պիտի ըլլայ բժիշկը ճամբել . . . Չէ՞ մը որ ինքն իբր զարգացած մարդ բժիշկին խորհուրդին չպիտի սպասէր։ Ցեսոյ իր տղուն ամենազգարիկ մէկ անհանգստութեան առթիւ իսկ անմիջապէս պէտք եղած զոհողութիւնը պիտի ընէ։ Կը խորհի թէ իր տղաքներն առողջ, կայտառ են, և ամբողջ սերունդը, հուէն օգտելով ժամը հիւանդ չեն եղած, վերջապէս «բժիշկի գէշ յանախորդներու ընտանիք մըն է։»

Բժիշկին համար պէտք էր անկեղծ ըլլալ, զգացնել վախնալու կէտը և աշխատիլ այդ անողոք հիւանդութեան ծայր տալուն առաջքը առնելու։

Բայց կան բժիշկներ, որոնք անկեղծ բժիշկի բաղդին չարժանանալու և ծնողներու հաճելի երեւնալու համար չը լսել կը ձեւացնեն հիւանդութեան պատասխանները։ Առանք անհերելի մեղքեր են բժշկութեան արուեստին համար։

Ուրեմն ի՞նչ պէտք է ընել մեր տղաքոց առողջութեան համար դպրոցներու մէջ։

Նախ մինչեւ 6—7 տարեկան, եթէ ոչ աւելի, ձեր զաւակներն դպրոց մի՛ զրկէք, նոյն իսկ ըլլայ մանկապարտէզ։ Եւ ինչո՞ւ այդքան մասաղ տունկ մը զոր այնքան գուրգուրանք խնամած էք, նետել այդքան զանազան տարբերէ կազմուած քասի մը մէջ։ Գիտէ՞ք թէ անանք ի՞նչ կը չահին այդ դժոխք պարտէզներու մէջ իր գիտելիք։

1. Կարգ մը տասնաւորներ, զորս կարգով կը սովրին կարգով մոռնալու համար. այսչափ պզտիկ ուղեղներու մէջ տեղի չկայ կարծեմ մէկը միւսին վրայ բարդելու։

2. Կարգ մը ազատ խօսքեր որոնց բացատրութիւնը պարտաւոր է տալ մայրը երբ երեկոյին մանուկը տուն դառնայ, և հարցապնդէ. մինչ մայրը անչուշտ սուտ պիտի խօսի։

3. Ամբողջ տարափոխիկ հիւանդութեանց շարքը, որոնք 100ին 80 չպիտի դպչին մանուկներուն եթէ տանք տունը ըլլային։

Հարցուցէք ձեր բարեկամ տան բժիշկներու թէ ի՞նչ ծանր հետեւանքներ կուտան այդ մեր ոչինչ կարծած հարսանիքը, կապուտ հագը եւն. եւն.։ Իրաւ դիւրին կ'անցնին չատ անգամ, սակայն միշտ այդ մասաղ հասակին վրայ խորունկ հետք մը կը ձգեն։

Ուրեմն նախակրթարանէն սկսելով ամէնէն առաջ պէտք է մեր ունեցած կրթ. ծրագիրը բարեփոխել, տեղական

ծրագիր մը չլինել, որուն նպատակը ըլլայ կարելի եղածին չափ հիշ ծանրութեան ըլլալ։ Զանազան աղայց դատաղութիւնը և խորհրդածութիւնը զարգացնել, փոխանակ անոնց յիշողութիւնը ծանրաբեռնելու։

Հակել դատարաններու մէջ աղոց թիւին։ Պէտք չէ բազմաթիւ ըլլան կարգերը, կարենալ հսկելու համար անոնց անհատական կարողութեանց, հետեւելու անոնց մարմնական և ուղեղային զարգացման։

Պէտք է աւելցնել մարմնամարզի խաղերը՝ մեր Կրթ. Ծրագրին մէջ... ոչ թէ առանց առաջնորդի անկանոն մարմնամարզ մը, այլ կանոնաւորապէս, մաթէ մաթիքօրէն չափուած ձեւուած մարմնամարզ մը և աս ալ մեծ ուշադրութեամբ։

Եւ ամէնէն կարեւորը, գոնէ՝ օրուան աշխատութեան ժամերու չափ աղաք բաց օդին պէտք է անցրնեն ամառ կամ ձմեռ, առանց վախնալու տաքէն կամ պաղէն։ Այս ամեղ տարիքին մէջ օդ պէտք է և միայն օդ... ոչ թէ պզտիկ դասարաններ, ուր ամէն բան կայ... բացի օդէն։

ՏՕՔԹԻՕՐ Ն. Տ.

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԱՐՕՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Կ'երեւի թէ Մարօքի խնդիրը նոր երեւոյթի մը տակ պիտի մտնէ Ժողովին Ալժէզիրասէն Մարոքի փոխադրելու վերջին առաջարկութեան վրայ։ Գերման թերթերը կը յայտարարեն թէ Ֆրանսայի հետ Գերմանիոյ վերջին համաձայնութեամբ Ալժէզիրասը ընտրուեցաւ, ինչ հարկ կայ հիմա Սպանիոյ նոր առաջարկութեան, ուստի կ'ենթադրեն թէ Սպանիա թերեւս մինչեւ վերջը չմնդէ իր առաջարկութեան վրայ, մանաւանդ որ Մարօք ասկէց առաջ բացէ ի բաց մերժեց Մաարիի առաջարկութիւնը, որ առաջին անգամ եղած էր։ Բարիզի թերթերը կը պատասխանեն թէ Ռուվիէ Ալժէզիրասի համար մասնաւոր բան մը գրած չէ Օգս. 30 թուակիր իր ծանուցագրին մէջ զոր Պիլովի գրկեց, այլ բնած է միայն թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը պատրաստ է ընդունիլ սպանիական ոև է քաղաք մը Մարօքեան Ժողովին գումարման համար։ Ըլլա՛յ Մաարիա, ըլլայ ուրիշ քաղաք մը, բաւական է որ Մարօքի մօտ ըլլայ։ Կ'ըսուի որ եթէ Գերմանիա ընդդիմանայ Մաարիային, Սպանիա Մարօքի ծովեզերքներուն մօտ ուրիշ սպանիական քաղաք մը պիտի առաջարկէ, Սէվիլ, Մալակա, կամ Քէրէս։ Սպանիա կը փափաքի որ Ժողովը Մաարիա գումարուի, որովհետեւ այն թուականին տեղի պիտի ունենայ արքայազուն իշխանուհի Մարիա Թէրէզայի ամուսնութիւնը, և լաւ կ'ըլլայ որ Ժողովին մասնակցող եւրոպացի պատուիրակները ներկայ ըլլան այդ ամուսնական հանդէսին։ Աւստրիա յայտարարեր է թէ պատրաստ է ընդունիլ Սպանիոյ ոև է քաղաքի համար ըրած առաջարկութիւնը։

ԹԻՊԷԹԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Թիպէթի Թաշի-Լամա, որ Հնդկաստան կը գրաւնուի, կայեայի տուրբ վայրերը այցելեց, փառաւոր թափորով մը մանելով այդ քաղաքին մէջ։ Թաշի-Լամա յաջորդն է երբեմնի Տալայ-Լամայի։ Այս անուանումը մեծ մասամբ անգլիական աղդեցութեամբ տեղի ունեցաւ, որովհետեւ Թաշի-Լամա ջերմեռանդ կուսակից մըն է Անգլիոյ Թիպէթական քաղաքականութեան։ Կայեա կամ, աւելի ճիշդը, Պուտտա-Կայեա տուրբ քաղաքը, ա՛յն վայրն է, ուր Պուտտա խոշոր ծառի մը տակ ակաւ իր ասուածառաք պաշտօնը և յայտարարութիւնը։ Այս վայրը նուիրական է բոլոր Պուտտայականներուն համար, և նա՛ մանաւանդ բարեկրօն Պուտտայապաշտ Թիպէթի համար։ Բայց մինչեւ ցարդ Պուտտա-Կայեա մեծ նշանակութիւն մը չունէր Թիպէթցիներուն համար, որովհետեւ Հնդկաստանի մէջ կը գտնուէր, Պէնկալայի ծուռնկէլ գաւառակին մէջ։ Թէեւ Թաշի-Լամայի այցելութիւնը լոկ կրօնական հանգամանք ունէր, բայց Տէյլի Թէլեկրաֆի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Լաման փափաք յայտներ է այս առթիւ լուծել Թիպէթական խնդիրը, և իր աղդեցութեամբ բարեւոք մնայուն յարաբերութիւններ հաստատել Անգլիոյ եւ Թիպէթի միջեւ, այս վերջին երկիրը դնելով Մեծին Բրիտանիոյ թեւարկութեան և պաշտպանութեան տակ։ Լաման փափաք յայտներ է Թիպէթական և հնդկական սահմանագլխին վրայ գտնուած Կիանցէ քաղաքին մէջ պաշտօնավարող անգլիական ներկայացուցիչը Թիպէթի մայրաքաղաքը տանիլ իր ծախքով։ Բայց Անգլիա այս առաջարկութեան հաւանութիւն տալէ առաջ պիտի սպասէ որ Թաշի-Լամա իր երկիրը դառնայ նախ, և յետոյ բանակցութիւնները սկսիլ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ ՇԱՆԿԱՅԻ ՄԷՋ.— Զինացիք Շանկայի անգլիական իշխանութեանց դէմ դժգոհ մնալու պատճառներ ունենալով, ժամանակէ մը ի վեր հականգլիական վարմունք մը բռնած են, ինչպէս արդէն գրեցինք։ Շանկայի նաւահանգստին առջեւ գտնուող անգլիական թնդանօթանաւերէն զօրք ցամաք հանուեցաւ, անգլիական նոր մարտանաւերու կը սպասուի։ Կը յայտնուի որ քանի մը օրէն խնդիրը կարգադրուի։ Շանկայի չինական իշխանութիւնք կ'այլասերին իրենց հայրենակիցները հանդիպ. վիրաւորները լաւ կը դարմանուին։

*** Աւստրիական Ֆրանց Եոզէֆ զրահաւորը որ Նակազաքի կը գտնուէր, հրաման ստացաւ Շանկայ երթալ։ Այս զրահաւորը որ ռուսեւճաբանական պատերազմին ժամանակ Ծ. Ասիա զբրկուեցաւ, շինուած է 1889ին։ 4000 թօնօ տարողութիւն ունի, մեքենաներն ալ 8000 ձիու այժ ունին։ Նաւաշնորհն թիւն է 426, ունի 7 խոշոր և 23 փոքր թնդանօթ։ Արագութիւնն է 19 ծովային մղոն։

ԷՏՈՒԱՐԴ Է. ԵՒ ՊԱՅՖՈՒՐ.— Անգլիոյ թագաւորը ուզելով իր անձնական համակրութեան մեծ ցոյց մը ընել նախորդ վարչապետ Մր. Պալֆուրի, Ուինսորի Համազգեստ կոչուած, հանդիսական համազգեստը Նուիրեց անոր։ Այս համազգեստը, գերման կայսր Որսի համազգեստին նման, անձնական մասնաւոր և բացառիկ շնորհքի նշան մըն է։ Ոսկեճամուկ եւրիզներով դրուագուած յոյժ գեղեցիկ Ֆրաք մըն է, և արքունական արարողութեանց և հանդէսներու ժամանակ կը գործածուի։

Մ. ՖԱԼԻԷՌ.— Բարիզի թերթերը կը ծանուցանեն թէ Մերակոյտին նախագահ Մ. Ֆալիէռ այժմէն ապահոված է իրեն համար 240 քուէ Մերակոյտին մէջ, և 230 քուէ Երեսփ. Ժողովին մէջ, Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութեան առթիւ։ Մերակոյտին և Երեսփ. Ժողովին խառն գումարման առթիւ պիտի հաւաքուին 591 երեսփոխան և 300 ծերակատական։

ՊԱՆՔԱՑԻ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՇԻՔԱԿՈՅԻ ՄԷՋ.— 1 ՄԻԼԻՈՆ 200,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻԻ ԲԱՑ ՄԸ.— Շահագիտութեան հետեւանքները.— Նիւ-Եորքի սեղանաւորական աշխարհին մէջ մեծ յուզում առաջ բերաւ ա՛յն լուրը թէ Շիքակոյի երեք Պանքաները, Շիքակո Նեքսնըլ, Հօմ Սէյվինկս, և Էֆիքեպլ Թրըսթ դադրեցուցեր են իրենց վճարումները։ Շիքակոյի առեւտրական մեծ ընկերութիւնները ճգնաժամին չարիքներուն առաջքը առնելու համար օրոնք Շիքակոյէն դուրս ալ կը բռնան տարածուիլ, և ցաւալի հետեւանքներ ունենալ, ժողով գումարեցին եւ երաշխաւորեցին թէ բոլոր առնելիքներուն և աւանդատուներուն դրամները պիտի տրուին ամբողջովին։ Ո՛վ որ դիմէ պիտի վճարուի, ու պատրաստութիւնները տեսնուեցան խուժումի մը համար։

Այս երեք պանքներուն վարիչն էր գլխաւորաբար Մր. Ճոն Ուօլշ, հանքատէր եւ կառքերու մոնաշնորհի տէր մը։ Շիքակոյի Միացեալ պանքաները և ուրիշներ իրենց վրայ առած են սը-նանկացողին բոլոր յանձնառութիւնները և կառքերն ալ անոնք կը բանեցնեն։ Պարտքը 5 միլիոն 250,000 ոսկի է, իսկ գոյքերը 4 միլիոն։ Շիքակոյի պանքաները բացը կ'երաշխաւորեն։ Սնանկութեան պատճառներն են Ճոն Ուօլշի տարապայման չհաղթութիւնները, և ժողովրդային ծայրայեղ դիւրահաւատութիւնը, որով Ուօլշ յաջողեր է ուզածին չափ դրամ հաւաքել հրապարակէն։ Այս սնանկութիւնը հիմա Միացեալ Նահանգաց մէջ զգուշաւոր պատճառ մը եղած է բոլոր Պանքաները խիստ հակակշռի ենթարկելու, և քրնութիւններ կատարելու անոնց գործառնութիւններուն վրայ, ինչպէս վերջերս եղաւ Ապահովագրական ընկերութեանց համար։ Ամերիկեան թերթերը կը պատարակեն ժողովուրդը՝ որ առանց երկար բարակը փնտռելու ազատ ասպարէզ կուտան պանքաներու, և պարզ անհատներ իրենց դրամը առանց հակակշռի կը ձգեն անոնց մէջ։

Նիւ Եորքի Սակարանին մէջ գիները շատ ինկան Շիքակոյի սնանկութեան հետեւանօք։ Մանաւանդ Սակարանին մէջ, առանց հաշուելու թէ քանիի՝ պիտի ծախսուին և ի՛նչ վնաս պիտի ընեն։ Կէս ժամ այսպէս ահ ու սարսափ տիրեց Սակարանին մէջ։

ՄՐ. ՊԱԼՖՈՒՐ ԿԸ ԽՕՍԻ.— Նախորդ վարչապետը Լիսոսի մէջ ճառ մը խօսեցաւ, օրուն համառօտութիւնն է հետեւեալը.—

Մաքսային բարենորոգութեան իմ ծրագիրս մաքսապաշտպան դրութեան համաձայն չէ։

Ազատ վաճառականութեան կուսակից մը և մաքսապաշտ մը կրնան հաւասարապէս համաձայնիլ մաքսային բարենորոգութեան հիման վրայ։

Ես կը վերաբերիմ մեր կուսակցութեան այն հատուածին՝ որ Ազատ Վաճառականութիւն է և ոչ թէ Մաքսապաշտպանութիւն։

Լորտ Բոզպէրի փորձեց Ազատական կուսակցութիւնը միացնել մաքսային հին դրութեան վարդապետութեան վրայ։

Առանց մաքսային ոև է փոփոխութեան կարելի չէ կուսակցութիւնները միացնել։

Ես և իմ մաքսապաշտպան բարեկամներս հաւասարապէս կ'արհամարհեն Ազատ Մաքսի Բօպտրն Բիլիպին տնտեսական վարդապետութիւնը։

Ազատ Վաճառականութիւնը առաքինութիւն մը չէ զոր ազգ մը պարտաւոր ըլլայ մշակել ինչպէս մարդ մը կը մշակէ համեստութիւնը։

Մեզի դէմ ծանր մաքսեր դնող Տէրութեանց համար փոխադարձ մաքս դնելու դրութեան սկզբունքով ոչ ոք կրնայ հակառակիլ։

Մաքսային փոխադարձ վրիժառութիւնը լաւագոյն մէթոտն է քան տուրի բարբարոսական մէթոտը։

Բաղաքակրթութեան վերջին զէնքն է մաքսային փոխադարձութիւնը, առանց որուն բան մը ընել կարելի չէ։

1892ին ըսի.— «Եթէ այն կարծիքէն եմ որ պէտք է մաքսային փոխադարձութեան համար ջանքեր ընենք, եթէ գիտնանք որ այս ջանքերը կրնան ի նպաստ մեզի մաքսային փոփոխութիւն մը առաջ բերել միւս երկիրներուն մէջ։»

Այս կարծիքս բնաւ փոխուած չէ։

Մաքսապաշտութիւն չկայ վարդապետութեան մէջ, և եթէ ընդունիք այս սկզբունքը, կրնանք մեր առեւտրական բանակցութիւնները յանգեցնել ա՛յնպիսի յաջողութեան մը՝ զոր ցարդ չենք ունեցած։

Մեր գաղթավայրերուն հետ մասնաւոր մաքսային կարգադրութիւններ ընելու խնդիրը բոլորովին տարբեր խնդիր է։ այս մասին կարծիքի տարբերութիւն չկայ գրեթէ։ Գոնուած տարբերութիւններն ալ մէթոտի տարբերութիւններ են և ոչ թէ սկզբունքի։

Ոչ ոք կրնայ ուրանալ որ եթէ մեր գաղթավայրերուն հետ մաքսային նըպաստաւոր կարգադրութիւն մը ընելու հետեւանօք ուտելիքներուն գինը քիչ մը սղի ալ, բայց չՀոը ընդհանուր պիտի ըլլայ։

Ուրախ եմ որ Լորտ Բոզպէրի բարեկամս Իռլանտայի հողային խնդիրը մերժեց իր քաղաքական ծրագրէն։

ՎԻՒԹՈՐԻԱ ԹԱԳՈՒՀԻՒՆ ԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Կալկէթի իշխանը Ակրայի մէջ բացաւ Հնդկաստանի հանգուցեալ կայսրուհիին արձանը։ Այս յիշատակարանը պղնձէ հիանալի գործ մըն է. և կառուցուած է բարձրադիր գետնի մը վրայ Աքարի մեծ բերդին ճակատը, Թաճ Մահալը իր եռեւը, և ամբողջ քաղաքը իրեն առջեւ փռուած։ Այս յիշատակարանը արդիւնք է արտասովոր ընդհանուր յարգանքի, զոր բոլոր Հնդիկները կը սնուցանեն իրենց առաջին կայսրուհիին համար։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Պերլինի գերման ելեկտրական Շարտարագէաներու Ընկերութիւնը յառաջիկայ տարի Անգլիա պիտի այցելէ բրիտանական նոյն ընկերութեան հրաւէրին վրայ։ Գերմանացիք բրիտանացի ճարտարագէաներու հիւրերը պիտի ըլլան, եւ շաբաթ մը Լոնտոն պիտի մնան, շաբաթ մըն ալ Անգլիոյ գաւառները պիտի այցելեն։ Հրաւէրը սիրալիր տարուրութիւն ըրած է գերմանացիներուն վրայ։

Պերլինի քաղաքապետութիւնը կը պատրաստուի հրաւէր ուղղել Լոնտոնի Լորտ Քաղաքապետին և Քաղաքապետութեան անդամներուն որպէս զի Պերլին այցելեն։ Անգլիացիք Պերլին քաղաքին հիւրերը պիտի ըլլան։ Բայց այս կարգադրութիւնը տակաւին վճռական հանգամանք մը առած չէ։

*** Անգլիոյ վարչապետը հեռաւեալ հեռագիրը ղրկեց Պերլինի սեղանաւորական վերջին ժողովին, որ իր համակրութիւնը հեռագրած էր անգլիացերման բարեկամութեան ի նպաստ.—

«Ընդունեցի ձեր դեկտ. 17 թուակիր հեռագիրը, որով կ'իմացնէիք մեզի Պերլինի սեղանաւորական աշխարհին գումարումը նպաստելու համար երկու երկիրներուն յարաբերութեանց բարեւոքման։ Շնորհակալ եմ ձեր զեկոյցին համար, և ի սրտէ կը մասնակցիմ ձեր բաղձանքին՝ վերահաստատուած տեսնելու բարեւոք յարաբերութիւնները Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ։»

Պերլիներ Թագեպլաք կ'իմացնէ թէ Անգլիոյ նորահաստատ Դեսպանը նախաձեռնարկ պիտի ըլլայ դիւանագիտական բանակցութեան մը սկսիլ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ ներկայ առկախ խնդիրները կարգադրելու և գժտութեան պատճառները մէջտեղէն վերցնելու համար։ Նոր վարչապետը և արտաքին գործոց նախարար Լտուարտ Կրի Պիլոով իշխանին հետ սիրալիր շնորհաւորական հեռագրեր փոխանակեցին։ Լտուարտ Թագաւոր ևս վերջերս առիթով մը յայտարարեր է որ կը փափաքի վերջացած տեսնել Անգլիոյ և Գերմանիոյ ցրտութիւնը։ Նոյն դիտաւորութիւնը յայտներ է նաև վերջերս Վիլհէլմ կայսր։

*** Բէնրիէթի (Անգլիոյ) մէջ գումարուեցաւ եկեղեցական ժողով մը՝ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու ի Նպաստ։ Կանոնիկոս Ռոնլի կարդաց Լորտ Լօնսէլլի հեռաւեալ հեռագիրը։—

«Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու համար ի՛նչ որ կարելի է ընել, իմ անկեղծ ուրախութիւնս կը յայտնեմ ասոր համար։ Ո՛չ ոք ինձմէ աւելի լաւ գիտէ թէ Գերմանիոյ մէջ բնաւ հակառակութեան զգացում չկայ Անգլիոյ դէմ։ Դժբախտաբար ներկայ թիւրիմացութիւնը մի միայն լրագրիներուն գործն է։ Վիլհէլմ կայսր և Պիլոով իշխան բարեկամական սրտագին զգացում մը կը տածեն Լտուարտ Է.ի երկրին համար։ Անգլիական ազգին շահերուն համար յոյժ վտանգաւոր իրողութիւն մը պիտի ըլլայ եթէ իրոք թշնամական կայծերը բորբոքին երկու համակրոն և համաեւ մեծ ազգերուն միջեւ։»

ՃԱԲՈՆԻ ԱՊԱՏԱՆ ՈՒ ԵՍԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ.— Ճաբոնցի պետական մարդ Պառոն Սույէմացու, որ երկու տարի կրթական պաշտօն մը վարեց Եւրոպայի մէջ, և հիմա Ճաբոն կը դառնայ, գիրք մը հրատարակեց «Հեռաւոր Ճաբոնի մէկ պատկերը» անուանով։ Պառոն Սույէմացու խօսելով մասնաւորապէս Ճաբոնի մասին Եւրոպայի կարծիքին վրայ կ'ըսէ.— Ուրախ եմ որ շատ մը Եւրոպական երկիրներ պէտք եղածին պէս գնահատած են Ճաբոնի տեսութիւնները և ազգային բաղձանքները։ Կը թուի թէ Եւրոպա ցրուած է Ճաբոնի դէմ իր ուղեցած նախապաշարումները, բայց ոչ տակաւին ամէնքն ալ։ Գերմանիոյ մէջ մանաւանդ Ճաբոնի դէմ մեծ էր նախապաշարումը, բայց հիմա հո՛ն ալ տեսարանը շատ փոխուած է։ Ցոյսին է թէ Ծ. Արեւելեան Տէրութեանց պաշտօնը կարեւոր բարեփոխումներ կրած է պատերազմին հետեւանօք։ Արեւմտեան Տէրութիւնք հիմա տարբեր աչքով կը դիտեն Ծ. Ասիացիները, բայց չեմ կարծեր որ ոմանց կարծածին պէս շուտ տեղի ունենան փոփոխութիւնները Ծ. Արեւելքի մէջ։ Թէև ճաբոնական ազդեցութիւնը մեծապէս աւելցած է Քորէայի և Զինաստանի մէջ, բայց չեմ կարծեր որ այս պարագան Եւրոպացի քաղաքագէտներուն կարծածին համեմատ քաղաքական անմիջական հետեւանքներ ունենայ։ Զինաստան չի կրնար ինքզինքը բարեւոքել Եւրոպացիներուն խորհածին չափ շուտ։ Զինաստանի մէջ զարմանալի կերպարանափոխութեան մի՛ սպասէք։ Եւրոպական դրութեամբ մարզուած բաւականաչափ զօրքերը գլխաւորաբար ներքին ոստիկանութեան համար կը բռնան օգտակար ըլլալ։ Ես չեմ նախատեսեր որ մօտաւոր ապագայի մէջ Ճաբոն և Զինաստան ձեռք ձեռքի տուած աշխատին Ծ. Արեւելքի մէջ ի Նպաստ քաղաքականութեան, որովհետեւ երկու ժողովուրդներուն նկարագիրը և խառնուածքը իսկապէս տարբեր է։»

Ճաբոնի ապագայ քաղաքականութեան վրայ խօսելով, Պառոն Սույէմացու կ'ըսէ.—

«Ինչպէս միշտ ըսած եմ, Ճաբոն անրնաւոր փառասիրութիւն չունի։ Անշուշտ իւրաքանչիւր Տէրութիւն բաղձանք մը ունի յառաջդիմելու անտեսական և ազգային քաղաքականութեան մէջ, Ճաբոն ունի այս բաղձանքները, բայց պատերազմագրգիռ տրամադրութիւն չունի, իր միակ փառասիրութիւնն է զարգացնել իր վաճառականութիւնը և ճարտարարուեստը կրաւորական մէթոտներու միջոցաւ, և տակաւ առ տակաւ յառաջանալ եւրոպական քաղաքակրթութեան գիծերուն վրայ։ Ճաբոնի նպատակն է խաղաղութիւնը անվթար պահել՝ զարգացնել իր ազգային եկամուտի աղբիւրները, ինչ որ բացարձակապէս անհրաժեշտ է վերջին պատերազմին առեն իր կրած կորուստները դարմանելու համար։ Ճաբոն ուրիշ նպատակ չունի։ Մերթ ընդ մերթ կ'ըսուի թէ Ճաբոն իր աչքը տնկած է Փիլիպպինոս կամ Ֆրանսական Հընդկաչինա վրայ։ Այս զրոյցները անշուշտ Ֆրանսայի և Միացեալ Նահանգներուն մէջ կը դարբնուին շահախնդիր քաղաքագէտներու կողմէ, նաւային և զինուորական վարկեր փրցնելու համար երեսփ. Ժողովներէն։ Աւելորդ է ըսել թէ այս զրոյցները բոլորովին անհիմն են։»

Ռուսեւճաբոնական ապագայ յարաբերութեանց վրայ խօսելով Պառոն Սույէմացու կ'ըսէ.—

«Խորունկ չարակամութիւն պիտի չմնայ երկու Տէրութեանց միջեւ։ Ճաբոն հակակրութիւն չի սնուցանէր, և չեմ կարծեր որ Ռուսիա մինչեւ վերջը չարակամութիւն մը սնուցանէ իր նախորդ հակառակորդին դէմ։ Այսուհետեւ պատճառ մը չկայ որ Ռուսիոյ եւ Ճաբոնի յարաբերութիւնները անբարեկամ ըլլան, որովհետեւ Ռուսիա չեմ կարծեր որ այլեւս միաքը դրած ըլլայ իր հին քաղաքականութիւնը շարունակելու Ծ. Արեւելքի մէջ, և Ճաբոն ալ միաք չունի բռնի կռիւ յարուցանելու Ռուսիոյ հետ։ Բայց ամէն պարագայի մէջ որքան ալ բարեկամական ըլլան Ռուսիոյ և Ճաբոնի յարաբերութիւնները, Անգլիոյ և Ճաբոնի յարաբերութեանց ատիճանին չեն կրնար հասնիլ։ Անգլեւ-Ճաբոնական զինակցութիւնը մը նայուն է։ Թէեւ տասը տարուան համար չմնուած է, բայց միայուն է ան։ Անտիսն է այն կարծիքը թէ Ծ. Արեւելքի մէջ Ճաբոնական վաճառականութեան ընդարձակումը պիտի միսսէ բրիտանացի եւ ուրիշ վաճառականներու։ Ճաբոն, եթէ ուզէ իսկ, ի վիճակի չէ Զինաստանի ամբողջ վաճառականութիւնը իրեն մենաշնորհ ընելու, ընդհակառակն Ճաբոնի ձեռարկելիք ոև է առեւտրական գործողութիւն մը՝ զգում պիտի տայ Ծ. Արեւելքի համաչխարհիկ վաճառականութեան։»

Պառոն Սույէմացու յայտարարեց թէ բնականաբար Ճաբոն հետզհետէ արեւմտեան գաղափարներուն պիտի մոտենայ, նոյն իսկ կրօնական գաղափարներուն, իր կանոնը Արեւմուտքի կրօնային կեանքի պայմաններուն համաձայն պիտի ընէ հետզհետէ, այնպէս որ Ճաբոն Ծ. Արեւելքի մէջ Արեւմրեան Տէրութեան մը հանգամանքը պիտի առնէ, և այս կերպով պիտի տարբերի բուն Ծ. Արեւելեան Տէրութիւններէն։

Եւրոպայի մէջ Ճաբոնի ելմտական ներկայացուցիչ Մ. Թաքահաշի եւս Թոքիո մեկնեցաւ իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով։ Յայտարարեց թէ Եւրոպայի մէջ Ճաբոնի համար դրամ տուողները բնաւ յուսախաբ պիտի չըլլան։ Ճաբոն մասնաւոր դրամագլուխ պիտի յաջակցնէ, բոլորովին անձեռնմխելի, որպէս զի իր կարողներուն վճարումը մանրակրկիտ կերպով կանոնաւոր ըլլայ։ Ելմտական նախարարութեան մէջ մասնաւոր դիւան մը հաստատուեցաւ որուն վարչութեան տակ պիտի ըլլայ վերոյիշեալ դրամագլուխը։ Այժմ տարի 14 միլիոն 600,000 անգլ. ոսկի մէկ կողմ պիտի դրուի երկրին եկամուտներէն՝ աղգային պարտքն գործածուելու համար։ Այս կազմակերպութեամբ երեսուն տարի չանցած Ճաբոն իր բոլոր պարտքերը վճարած պիտի ըլլայ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՈՃՈՎ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Զուտ Եանքիական դրամի կրող երկու գողութիւններ տեղի ունեցան անցեալ շաբթու Ամերիկայի մէջ։ Վեց դիմակաւոր զինեալ մարդիկ Քօնկքթիքթ նահանգին Սբ Ֆիլիպ փոքրիկ քաղաքը մտան և պանքայի մը մէջ խուժելով մարդ մը եւ տղայ մը աթոռին կապեցին։ Քանի մը հարիւր պարատ ոսկիները գողնալէ վերջ գնդրոցներէն, դրամարկղը կոտրել յաջողեցան և 10,000 անգլ. ոսկի արժեցուցիչ յափշտակեցին։ Երկրորդ սպառազէն խումբ մը Նորթ Եաքիմա ըսուած տեղ մը սպառեցին և երբ խաղաղական կառավարմամբ հոն կեցաւ, ցասկեցին վայրաշարժին մէջ և չղթայի զարկին հընոցպանը և մեքենավարը։ Մինչ գողերէն մին բէվոլվէրով մը կեցած էր անոնց քով, միւսները կառախումբին դրամարկղը կոտրեցին, բայց 100 ոսկիէն աւելի չէր գտնուածը։ Զարմանալի է թէ գողերը ա՛յնքան փութկոտութեամբ գործ տեսան որ ուղեւորները բնաւ տեղեկութիւն չունէին երբ կառախումբը կրկին ճամբայ ելաւ։

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵԼԵՒՆԱԿԱՆ ԱՐԱՐԻՆ ՀԵԼԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ

Դ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 23 ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
(Շարունակութիւն)

Ժորիսի հասցէին գերման նամակատունը հասած նամակի մը մէկ քանի կէտերուն մէջ զրոս կարելի եղած է կարդալ, սակայն ըսուած է.— «Ամենասիրելի աղջիկ, կ'ուզեմ ձեզի հետ խորհրդակցիլ, նամակս լաւ կարդալով ինծի պատասխան տուէք։ Շատ կը նեղուիմ ու բոլորովին առանձին եմ։ Անոնցմէ նամակ սպասցայ։ Կ'երեւայ թէ գործը պիտի յետաձգուի, որով անոնք իրաւունք չունին զիս վար դնելու։ Վերջապէս անոնք ինձմէ կը քաշուին։ Ես ընդարձակ ու խիստ աղաչեցիկ նամակ մը գրելով անոնց, խիստ աղաչելի որ որոշումը փոխեն։ Նաև խնդրեցի որ զիս պատիւէս չզրկելով վերջին օրը գանուին ցոյց տուած տեղս։ Բնաւ երկչոտութիւն ցոյց չտուի։ Իմ երթալս անպատճառ որոշուած էր։ Զէգի պէս պարտաւոր էի հոն գտնուիլ։ Ուրիշէն պիտի օգտուիմ ձեզի նամակ գրելու։ Մինչ կարելի է որ ձեզի պէտք չունենամ։» Ընդհ. դատախազը յայտարարեց թէ նամակը նամակատան մէջ Ժորիսի ունեցած տուփը ձգուած էր՝ Ժորիսի միջոցաւ Ռոպինա Ֆաշի տրուելու համար։ Նոյն նամակին բնագիրը Ժորիսի ցոյց տրուելով հարցուեցաւ թէ որո՛ւ կողմէն գրուած էր։ Ամբաստանեալը պատասխանեց թէ նոյն նամակը չէ տեսած։ Նախագահը ըսաւ թէ քանի որ թղթակցութեանց միջնորդը ինք էր, պէտք էր գիտնալ. նաև հարցուց թէ ուրիշ ժամանակ ալ այդ տեսակ նամակներ կուգային։ Ժորիս պատասխանեց թէ նամակատան մէջ վարձած տուփը եւ իրեն հասցէին կարգը մը նամակներ կուգային՝ Սամուէլ Ֆայէի յանձնուելու համար, սակայն ցոյց տրուած այդ նամակէն տեղեկութիւն չունէր։

Ժորիսի թուղթերուն մէջ գտնուած եւ Բիէր Բիյյարի կողմէ ինքնակար լրագրի մը մէջ հրատարակուած յօդուածը, ուր կը խօսուէր Խրիսթոֆոր Միքայէլեան անուն չարագործին Սոֆիայի մօտ մեռնելուն եւ անոր չարագործական ուրիշ արարքներուն վրայ, եւ որ թարգմանուած է, Ժորիսի ցոյց տրուեցաւ և հարցուեցաւ թէ զայն ո՞երկէ գրած էր։ Ամբաստանեալը ըսաւ թէ պաշտօնեաները իր ատենէն գրած ու առած էին այդ լրագիրը։ Նախագահը ըսաւ թէ վերգրեալ լրագիրը իր տան մէջ երեւան ելլելէն և անոր պարունակութենէն կը հակցուի թէ ինք ալ խռովարար մըն է։ Ժորիս ըսելով որ ատկէ բան մը չի հասկնար յարեց թէ չի կրնար պատասխանել։

Ժորիսի ցոյց տրուեցաւ Զուիցերիոյ Լիւցէրն քաղաքէն 8 Օգոստոս թուակիր և 6 թուականով Շիֆ Էսուարսս կ. Պոլիս հասցէով հեռագիրը, ուր ըսուած էր.— «Օգոստոս 3էն ի վեր մէկ չարքնաւան համար Ինթերլաքէն օթելը կը գտնուինք, ամէնքն ալ աղէկ են»։ Հարցուեցաւ Ժորիսի թէ այդ հեռագիրը որո՛ւ կողմէ ղրկուած է, պատասխանեց թէ տեղեկութիւն չունի։

Արտաքին գործոց նախարարութեան 1321 Սեպտ. 28 թուակիր պաշտօնագրին կցուած էր նաեւ Պրիւսէլի օսմ. դեսպանատան գործակատարին 1905 Հոկտ. 5 թուակիր 57 թուականով մէկ գրութիւնը, որ կը վերաբերի ամբաստանեալներէն պէլճիհանպատակ էտուար Ժորիսի ու կնոջը Անտա Նէլէնսի ինքնութեանը։ Այդ գրութեան մէջ ըսուած է որ Անվէրսի ընդհ. դատախազին մէկ տեղեկագրին մէջ նշանակուած է թէ Ժորիս Շարլ Էտուար անուն անձէն և Զանսէս Բաթէրին անուն կնոջմէն ծնած է Անվէրսի մէջ. 1894էն 1902 իր մօրը հետ բնակած և նոյն քաղաքը Ֆորեսմ անուն անձին վաճառատանը մէջ պաշտօնավարած է 200—250 ֆր. ամսաթոշակով։ Ժորիս 1901ին մեկնած է Պոլիս և 1902ին Պոլսոյ մէջ ամուսնացած է Անվէրս ծնած Նէլէնս Անտա Բարնէլիի հետ։ Ժորիս իբրեւ առնչնանական գաղափարներու տէր ճանչցուած է Անվէրսի մէջ. Ժորիս այդ կէտը չէր ուզեր, սակայն անիշխանականութեանը գործնական կիրարկութիւններով տարածուելուն դէմ է։ Նախագահը հարցուց Ժորիսի թէ ի՛նչ պիտի ըսէ. պատասխանեց թէ ըսելիք մը չունի։

Առաքելի թուղթերուն մէջ գտնուած մնասակար գրութիւնները նոյն Առաքելի ցոյց տրուելով, հարցուեցաւ թէ ատոնք ի՛նչ են։ Առաքել պատասխանեց թէ Հոճի Նշանին բերած ծրարէն գտնուած են և եթէ մնասակար եղած ըլլալնին գիտնար, պիտի չընդունէր։ Նախագահը դիտել տուաւ թէ նշան որովհետեւ զայն ուրիշ տեղ մը չտարաւ, կը հասկցուի որ իրմէ զատ վատահելի մէկը չունէր ան և թէ ինքն ալ տեղեակ էր այդ գրութեանց պա-

բունակութեանը։ Առաջել պատասխանեց թէ Նշան ամէն տեղ բան չէր բերեր և թէ միայն նոյն օրը բերաւ։

Ամբաստանեալներէն Մկրտիչ Ղամբարեանի կողմէ 1320 Մարտ 13 թուականի կողմէ գրած նամակին թարգմանով եղբօրը գրած նամակին թարգմանութիւնը կարդացուեցաւ, ուր ըսուած էր թէ Յովսէփի նամակը իրեն յանձնուի, ինք պէտք եղածը գրած է անոր, շաղակրատութիւնը մարդուս գլուխը փորձանք կը բերէ, և երբ կարգ մը լաւ որ իրմէ զատ ոչ ոք տեղեակ ըլլայ վերոյիշեալ անձին մատնութիւնը, ինք հրաման պիտի տայ, և իր գրածին պէս գործելով, պէտք է և ոչ մէկուն բան մը ըսել։ Յովսէփի հարցուցեաց թէ իրեն գրուածները ի՞նչ են, պատասխանեց թէ ինք բան մը չէ հասկցած և ինչո՞ւ համար գրուած ըլլալն ալ չի գիտեր։

Դաղին թուղթերուն մէջ գտնուած և բանդագուշանքներ պարունակող թուղթերը, որոնք Մանուկ Իւմիրեանի ղրկուած էին, ցոյց տրուեցան Մանուկին, հարցուելով թէ ի՞նչ պիտի ըսէ։ Մանուկ պատասխանեց թէ այդ լուգիրները իրեն եկած չեն, այլ Թարգամ իրեն բռած էր որ «Փորժ» անունով ծրար մը պիտի գայ, զոր պէտք է իրեն յանձնէ, որով նոյն անունով եկած ծրարները Թարգամ կուգար կ'առնէր։ Փորիսի ալ հարցուեցաւ, բայց չպատասխանեց։

Կարդացուեցաւ Աւաարիոյ դեսպանատան 1905 հոկտ. 25 թուականը և 74 թուահամար մէկ գրութիւնը՝ հաղորդուած արտաքին գործոց նախարարութեան որ զայն յանձնաժողովին ղրկած էր 1321 հոկտ. 17 թուականի պաշտօնագրով մը։ Այս գրութեան մէջ ըսուած է որ Սիլվիո Բիւի և Ա. Օ. Փորժ անուններով աւարիական նամակատունը ժամանած արժէքաւոր նամակներու, մանաւանդ թերու և քուլի-բուլներու մասին կատարուած քննութեամբ հաստատուած է որ անցեալ Բիւի 1903էն 1905 մանաւանդ ընդամէնը 5190 ֆրանք ստացած է, որոնց 1980՝ Վառնայէն՝ 1110՝ Ֆիլիպէէն, 500՝ Սոֆիայէն և 1600՝ Աթէնքէն։ Նամակատունը իր ցուցակները հարցանելով հակցած է թէ Բիւի, մինչև 1898ի կամ 1899ի վերջը չատ մը նամակներ ստացած է։ Նաև վերջին հինգ-վեց տարիներուն՝ Փորիսի անունով ալ բազմաթիւ նամակներ եկած են։ Նախագահը հարցուց Մանուկ Իւմիրեանի և Փորիսի թէ ի՞նչ պիտի ըսեն։ Մանուկ պատասխանեց թէ Թարգամ իրեն ըսած էր որ Սիլվիո Բիւիի անունով ծրար պիտի գայ։ Փորիս ալ պատասխանեց թէ իրեն միշտ նամակ կուգայ։ Պոլսոյ Բրէթի Լիսէ պանքային կողմէ տրուած դրամներու ուսումնարանի մէջ արձանագրուած է որ Վիեննայի, Սոֆիայի, Ֆիլիպէի, Աթէնքի ու Ճէնովայի զանազան պանքաներէն, տարբեր թուականներով Դալաթիոյ վրայ Սիլվիո Բիւիի, Թագոր Յակոբեանի, Երուանդ Ալաճաճեանի և անծանօթ անձի մը կողմէ գտնուած ընդամէնը 23,500 ֆր.ը հաստատած է Սիլվիո Բրէիի. նաև դարձեալ Աթէնքի, Ֆիլիպէի ու Սոֆիայի պանքաներէն Բարիզի և Դալաթիոյ վրայ անծանօթ անձի մը և Երուանդ Ալաճաճեանի կողմէ ղրկուած ընդամէնը 45,000 ֆր.ը Լիբա Բրբոի տրուած է։ Ֆիլիպէէն Բրէթի Լիսէի ուղղուած «Ճերազ» տարբերութեամբ հեռագրի մը մէջ ըսուած է որ «չէք»ները Երուանդ Ալաճաճեանի կողմէ տրուած են։ Պուլկարիոյ քմիսէրութեան գրուած էր քննութիւն կատարել՝ Ֆիլիպէէն Սիլվիո Բիւի անունով Բրէթի Լիսէի «չէք» ղրկող Երուանդ Ալաճաճեանի և դարձեալ Պուլկարական պանքային միջոցաւ նոյն անձին 3000 ֆր. ղրկող Թաքա Յակոբ անուն անձերուն ինքնութեան և վիճակին նկատմամբ։ Քննութիւնը 1321 յուլիս 24 թուականով պատասխանեց որ Յակոբ անուն եպերելի անձին, անցեալ մայիս 14ին, պուլկարական պանքային միջոցաւ 3000 ֆր. ղրկուած է Սոֆիայի մէջ մանիֆաթուրաի Թագոր կամ ուրիշ անուամբ Թաքաչ Յակոբեանի կողմէ և թէ վերոյիշեալ Յակոբեան որ Ֆիլիպէի մէջ փոքր խանութ մը ունէր և նոյն իսկ վաճառական ապասուր էր, վեց տարի առաջ Սոֆիա երթալով հոն մանիֆաթուրայի ընդարձակ վաճառատուն մը բացած և իր վաճառական «կարմիր» անունը դրած է, ինչ որ նշանակութիւն մը ունի. նաև թէ միշտ յարաբերութեան մէջ է հայ յեղափոխականներու հետ։ Արտաքին գործոց նախարարութիւնը հաղորդեց Աթէնքի օսմ. դեսպանատան գործակատարութեան 1905 օգոստոս 19 թուականի մէկ պաշտօնագիրը, որուն կցուած է Աթէնքի Իոնիէն պանքային մէկ գիրը։ Ատոր մէջ ըսուած է որ Լիբա Բրբոս անուն անձի մը պահանջումին վրայ, անոր տրուած են երկու «չէք», իւրաքանչիւրը 2500 ֆր.նոց, հրամանի գրուած և Բարիզի Բանքուար Նասիոնալ տ'Էսքոմթ պանքային վրայ տրուած. նաև Սիլվիոյ Բիւի անուն անձին պահանջումովը 2000 ֆր.նոց հրամանի գրուած «չէք» մը դարձեալ նոյն պանքային վրայ Բիւի Սիլվիոյի ծախսուած է. միանգամայն երկու «չէք»ներ մէկը՝ 4000 և միւսը 3000 ֆր.նոց Բարիզի Բրէթի Լիսէէն վրայ դարձեալ վերոյիշեալ Լիբա Բրբոի ծախսուած են։

Պուլկարիոյ քմիսէրութեան 1321 մարտ 7, 16, 26 և յուլիս 25 թուական պաշտօնագիրներուն մէջ ըսուած է որ Հայ յեղափոխականներէն «Կաղ» կոչուելը իմացուած՝ 55-60 տարեկան, ալեխառն մօրուքով ու ակնոցաւոր անձ մը, երկու աղջիկներուն հետ ամբոխ մը առաջ Պոլսոյ ճամբով Ֆիլիպէ գացած եւ հոն Պուլկար խուզարարական քոմիթէին հետ տեսակցելէ ետքը Սոֆիա վերադարձած է՝ Ժընէվէն գալիք ուրիշ Հայու մը սպասելու համար։ երկու օր առաջ Ժընէվէն հայ մը գալով մինչև կաղին ու աղջիկներուն հետ ուրբաթ օրը գացած են Սոֆիայէն կէս ժամ հեռուն գտնուած Պալի էֆէնտի գիւղը։ հոն թնամիթով լեցուն պամպա նետելու փորձ կատարած տեղն պամպաներէն մէկը բռնկելով այդ երկու յեղափոխականները մեռած են. աղջիկներն ալ մեկնած են, բայց որ կողմ ըլլալը յայտնի չէ. Պամպա փորձելու պատուն մեռած հայ չարագործներուն յուղարկաւորութիւնը մարտ 9ին կատարուած է։ Մեռնողներէն մէկն է Խրիմեան Մինքայէլեան և միւսը Է. առաւար Փորիս անունին տրուած. անցագիր մը ունէր վրան։

Կարդացուած այս գրութեանց մասին հարցուեցաւ ներկայ ամբաստանեալներուն թէ իրաքանչիւրը իր մասին վերաբերածին համար ի՞նչ պիտի ըսէ։ Պատասխանեցին թէ ըսելիք մը չունին։

Կարդացուեցաւ Ֆիլիպէէն Բէնաբերանի կողմէ 1905 մարտ 14 թուականաւ Սիկէրի վաճառատան անօրէն Մ. Ռոզէնթալի ուղղուած նամակ մը, որուն մէկ քանի մասերուն մէջ ըսուած էր.— «Ցանկարձակի Պոլսէն մեկնիլս կը ծանուցանեմ։ Տեղական ստիկանութիւնը զիս բնաւ հանգիստ չթողելով, մինչև կը հետապնդէր։ Հիմա Բարիզ կ'երթամ մէկ աղգականս մօտ, որ վաճառականութիւն կ'ընէ։ Եթէ ստիկանութիւնը գալով իմ մասիս հարցում մը ընէ, ճշմարտութիւնը յայտնելէ մի՛ քաշուիր։ Պարտաւորիչ կերպով սուտ խօսելուս համար ներողութիւն կը խնդրեմ։ Մեկնումս որ ապօրէն կ'երեւայ, ուրիշ կերպով չէի կրնար դիւրացնել։»

Եղեռնական արարքին օրուան իրիկունը Թրքական ժամը կէսին և եւրոպական ժամը 8ին Վիէննայի և Սելանիկի միացման գիծին կառախաւմբերով մեկնող ուղեւորներու ցանկը պարունակող տարակին մէջ նշանակուած էր թէ 5434 թիւ, 1905 Յուլիս 10 թուականը ու Վիեննա քաղաքէն տրուած և 1026 թիւով ու 1905 յուլիս 20 թուականով Կ. Պոլսոյ մէջ «վիզէ» եղած անցագրով Վիէննա ուղեւորած է վաճառական Լիբա Բրբո՝ իր ընտանիքով. նաեւ 2397 թիւ ու 1900 յուլիս 28 թուականով նոյն քաղաքէն տրուած և 1025 թիւով ու 1905 յուլիս 19 թուականով Պոլսոյ մէջ «վիզէ» եղած անցագրով Վիէննա ուղեւորած են վաճառական Սամուել Ֆայն ու աղջիկը։ Վիեննայի օսմ. դեսպանատունէն 1905 օգոստոս 2 թուականով առուած ծածկագիր հեռագրական պատասխանին մէջ ալ ըսուած է որ ստիկանութեան կողմէ քննութիւն կատարուելով հաստատուեր է որ Լիբա Բրբս լատինական յուլիս 24ին Սիմպէնէն տոմսակով մը Վիեննա ժամաներ է և այդ անձը քանի որ յուլիս 21ին Պալիսէն մեկնած է, յուլիս 23ին առտուն Սիմպէն ժամաներ է, որով ճամբան տեղ մը 24 ժամու չափ կեցած ըլլալու է. նաեւ թէեւ Վիեննէն մինչեւ Վիեննա տոմսակ կայ, դարձեալ ճամբան տեղ մը կեցած է և կարելի է անցագրի համար գործողութիւն չըլլալով, անունը փոխած է։

Փըսէվէն Անտա Նէլէնսի անունով ղրկուած և գերմանական նամակատան առփէն գտնուած նամակը կարդացուեցաւ, որ «Սիրելիս Բրբին» ով կը սկսէր։ Բրբին Փորիսի ծածկանունն է. տարագրութիւնը Սոֆի էր և թուական չունէր։ Այդ նամակին մէջ ըսուած է.— «Մեր ամանիրոջը յանձնած առարկա ղրկեցէք։ Հոգի համար ամէնէն նպաստաւոր միջոցներ պիտի փնտռեմ։» Այս նամակին պարունակութիւնը հաղորդուեցաւ Փորիսի, և բացատրութիւն ուզուեցաւ բայց, ան չպատասխանեց։

Ամբաստանեալներուն ցոյց տրուեցան բեկորները այն կառքին որ դրուած էր դժոխային մեքենան։ Ամբաստանեալներէն Մինասլէ ու Մաթէոյէ զատ միւսները ըսին թէ չեն ճանչնար. իսկ այդ երկուքն ալ յայտարարեցին թէ մարքայէն ճանչցան որ մաքսատունէն իրենց միջոցաւ հանուած կառքին բեկորներն են։

(Շարունակելի)

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ Ծնունդին առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ, Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան ընկերակցութեամբ Գործակատար Աշիս էֆ. Ֆէսճեանի երկուշաբթի օր շնորհաւորական այցելութիւն կուտայ Պապական նուիրակ Մօս. Թաչչի Բօրչէլլիի եւ բոլոր եւրոպական լատին դեսպանատուներուն։

ՄՈՒՆՃՈՒՍՈՒՆԻ եկեղեցւոյ Պոլսոյ կալուածոց մատակարարութիւնը ասկէ առաջ Տուտս. Խորհրդոյ կողմէ յանձնուած էր Սվաճեան Պողոսէֆի, որ կարելին կ'ընէր նոյն եկեղեցւոյ շահերը չվնասելու համար։ Այս անգամ յիշեալ անձը դիմած է Պատրիարքարան իր հրաժարականը տալու համար, առարկելով որ, կալուածներէն չկրնար ամսական գանձել քանի որ վարձակալները ոչ կը յօժարին դրամ տալ և ոչ ալ կ'ուզեն ելնել։

ՍԻՍԻ ժառանգաւորաց վարժարանին տեսուչ անուանուած Տ. Գարեգին վրդ. Խաչատուրեան, յառաջիկայ հինգշաբթի օր կը մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին, լրացուցած ըլլալով պաշտօնական ձեւակերպութիւնները։ Տ. Գարեգին վրդ. նամակով մը ալ իր նոյն օրը մեկնումը ծանուցած է Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԲ Հայրը առջի օր, Գաբրիել էֆ. Նորատունկեանի բնակարանը հրաւիրուեցաւ եւ նախագահեց ի պատիւ իրեն տրուած սեղանի մը։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ դեսպանը առջի օր ընկերակցութեամբ, դեսպանատան Ա. Թարգման Կարապետեան Մկրտիչ էֆ.ի, այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր և շնորհակալութիւն յայտնեց Ն. Սրբազնութեան որ շնորհաւորած էր իր պաշտօնը։

ՓԱՌԱՁԱՅՆ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Բերայէն կը գրեն մեզ.— Բանկալթիի Հայ-Հռոմէական Անարա Յովհաննէս եկեղեցիին մէջ երէկ, եկեղեցւոյ առնախմբութեան առթիւ Ս. Պատարագի արարողութեանց միջոցին առաջին անգամ ըլլալով տեղի ունեցան Քառաձայն երգեցողութիւններ։ Ներկաները որոնք յատկապէս քառաձայնը ունկնդրելու համար եկեղեցի փութացած էին, յուսալար եղան սակայն, քանի որ ապասուած յաջողութիւնը չէր ունեցած։ Ներկայ գտնուող մասնագէտ ծանօթ երաժիշտ մը դիտել տուաւ մեզ թէ Հայ եկեղեցիին արարողութիւնները արդէն քառաձայն չեն կրնար երգուիլ, քանի որ անոնք չեն կրնար պահել այդ կերպով, իրենց ծանօթ ներդաշնակութիւնն ու հրազոյրը։

ԴՈՀՈՒԹԵԱՄԲ կը տեղեկանանք թէ, Բերայի Թաղ. Խորհուրդը. Նախաձեռնութեամբ իւր Աստենապետ Վեսմ. Ռապէր էֆ. Եաղջեանի — որ մասնաւոր գուրգուրանք և հոգածութիւն մը ունի ընդհանրապէս դպրոցական ուսանողաց և առանձին երգեցիկ աշակերտաց նը-կատմամբ—ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ևս, յառաջիկայ Ս. Ծնունդեան Տօնին առթիւ՝ Էսատեան վարժարանին 60 հատ դպիր և 30 բաղձալի աղջատիկ աշակերտաց՝ յատկապէս չափաւ վրայ և Մայէռ վաճառատան միջոցաւ Վիէննայէն բերել տուած է՝ մէկ մէկ ձեռք ձմրան յատուկ զգեստ և մէկ մէկ տակուն fautpոներ՝ իրենց յարակից պէտքերով, այսինքն՝ կոշիկ, ֆէս(¹) շապկի, գուլպայ ևն։ Էսատեանի 40 աղջատիկ աշակերտուհիներու շինուած է շղարգեստ, կոշիկ, գլխարկ և որ ի կարգին։ Իսկ Նարեկեան, Լուսաւորչեան և Տոլապ-Տէրէի Ազգ.վարժարանաց մանկապարտէզի բաժին երկուքս ուսանողներուն՝ մէկ մէկ գոգնոց, կոշիկ, գուլպայ, շապահանոցներուն ալ զգեստ կոշիկ ևն, որոնց ամբողջին թիւը 200էն աւելի է։ Բերայի Պատ. Թաղ. Խորհրդոյ մարդասիրական սոյն հոգածութիւնը ամէն գովեստէ վեր է, երբ նկատողութեան առնենք մանաւանդ սա կարեւոր պարագան ալ որ, 3-6 տարիէ ի վեր թաղին բոլոր վարժարանաց 300ի մօտ կարօտ աշակերտները՝ բարեհաճ ընտանեաց նուիրատուութեամբ ամէն օր կանոնաւորապէս միջոյէի սենդարաբ կերակուր կը վայելեն։ Վեսմ. Ռապէր էֆ. որ Թաղ. Խորհրդոյ գործունէութեան մարմնացումն է եղած, վերջերս ձեռնարկած է Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ կարեւոր մէկ պակասը լրացնել, այն է 3 տեսակ 50ական հատ պահեստի ծանրագին չապիկներու շինութեան՝ որոնց մէկ մասն է ճերմակ մետաքսեայ զարդարուն բանուածքներով. Բ.ը դարձեալ մետաքսի վրայ նրբահիւս խաս սրօֆա, իսկ Դ.ը, որ ամէնէն ծանրագին ու արուեստական կատարելութեան աչքառու մէկ արտադրութիւնն է, կարմիր թաւիշի վրայ զուտ ոսկեթել բանուածքներով՝ կարող արուեստագէտի մը կողմէ մեծ ճարտարութեամբ պատրաստուելու վրայ է։ Այն չապիկներու առաջին երկու մասը մինչեւ Ծնունդ, իսկ վերջինը՝ Ծննդեան յաջորդ Ութօրեայ օրը՝ Պատարագական Պատարագին պատրաստ պիտի ըլլան։ Վերջին մասը եղող ծանրագին չապիկներու իւրաքանչիւրը 5 օսմ. ոսկի պիտի արժէ։ Այն գուարին մէկ մասը թաղային անուսուկէն, իսկ մնացեալը՝ մասնաւորներու նուիրատուութեամբ հոգացուելով՝ անոնց անունը առանձին ցուցակաւ մը պիտի հրատարակուի։ Ն. Վսեմութիւն գնահատելի կարգադրութիւն մըն ալ ըրած է, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ գանձարանը իր անկերպարան վիճակէն հանելով և փոխադրելով վերնատան յարակից մէկ պահարանը՝ զոր նորոգել և մանաւոր ապակեդարաններով զարդարելէ յետոյ՝ հոն փոխադրել տուած է արժէքաւոր ու թանկագին առարկաները՝ ամէն ինչ կանոնաւորապէս դասաւորելով ու կազմակերպելով։ Նոյնպէս, Թաղ. Խորհրդարանի վերնայարկին մէջ՝ Շիշլիի գերեզմանատան Ծանձնաժողովոյ յատուկ ընդունելութեան մասնաւոր օրահ մը կահաւորուած է, ինչ որ ցարդ կը պակսէր Բերայի նման կարեւոր կեդրոնի մը մէջ։ Այս շինութեանց բաժնին մէջ կը գտնուի նաեւ քահանայից սենեակը որ նորոգուած, ներկուած և պատշաճ կերպով ի նորոյ կահաւորուած է։ Ն. Վսեմութեան՝ Բերայի նուիրած սոյն արդիւնաւոր և անվհատ գործունէութիւնը բոլոր Թաղեցւոց գնահատութեան և անկեղծ շնորհակալութեան իրաւամբ արժանի հանդիսացած է։

ԱԶԳ. — Յառաջիկայ կիրակի 11 Դեկտ. Պէշիկթաշի քարոզիչ Դեր. Տ. Մովսէս Եպսկ. Կէօմրիւկեան Ս. Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ Պէշիկթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցին, Բարեղ էֆ. Հալաճանի կողակից՝ հանգուցեալ Տէկ. Թաքուհի Հալաճանի մահուան քառասներորդ օրուան առթիւ։ Զայս ի գիտութիւն կը ծանուցուի հանգուցեալին ազգականաց և բարեկամաց։ Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամ 3, Ս. Պատարագի, 4½։

⁂ Յառաջիկայ կիրակի, 11 դեկտ. Օրթագիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ, Տ. Վարդան արքեպս. Մանկունի յատկապէս Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի ի հանգիստ հոգւոյ հանգուցեալ բարեյիշատակ Աւետիս էֆ. Առաքելեանի (Պարտիզպանեան)։

7 Դեկտ. 1905

Կենի Թաղ. Խորհրդոյ

ՊՈՂՈՒԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 4.30ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 5.30ին Պատ. Բ. Ս. Ճէճիզեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 5ին Բրոֆ. Ց. Հ. Ճէճիզեան։

Պայպըլ-Հասուի մէջ ժամը 6ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 8ին Պատ. Ս. Ց. Զորիկեան։

⁂ Երիտ. Բրիտ. ընկ.եան աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ ժամը 9.45ին Գումգաբուի Ռէսդին մէջ։

* * *

Ազգապետարանի աւագ-քարտուղար՝ հանգուցեալ Գաբրիել էֆ. Մինասեանի մահուան առիթով Ց. Կ. Թէլֆիֆեան էֆ. փոխան ծաղկեպսակի կէս-կէս Օսմ. ոսկի նուիրած է Պրուսայի և Այնթապի որբանոցներուն։

⁂ «Աւետարեր»ի 1906ի առաջին թիւը ընտանեկան նիւթերու պիտի յատկացուի։ Յօդուածներ պիտի ունենան Բրոֆ. Ս. Պէղճեան, Վեր. Մ. Կ. Բաղդեան և ուրիշ տեղացի ու Ամերիկացի կարող գրողներ։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁՈՒՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՈՉՈՒՆՔ

Նախորդ կիրակի՝ 4 Դեկտ. Եէնի-Գարուի Ս. Առաքելոց եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ մկրտութիւնը Տիար Արամ Զուլաեանի զաւկին՝ ձեռամբ Տ. Եղիա քհնյի. և կնքահայրութեամբ Միքայէլ էֆ. Մանուկեանի։ Նորածինը կոչուեցաւ Վերժին։ Այս առթիւ հանդիսաւոր էին տեղւոյն քահանաները՝ ինչպէս նաև Գումգաբուի Դուրսի դպրոց դասը որ եկած էր յարգանք մը ընծայելու համար իր ընկերակցին։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

22 Դեկտեմբեր 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	98	62
Օսմ. Միացեալ	(P. Nv. Unif.)	90	25
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	135	50
Գանդ Օթթ.	(Banque Ott.)	594	—
Ռէժի	(Tab. Turcs)	376	—
Թրանսվալ	(Transvaal)	54	—
Սպանիական		91	05
Ռուսական 3%		62	62

(¹) Ֆէսերը ամէն տարի կը նուիրէ՝ Թաղ. Խորհրդոյ Գանձապետ Տիրան Գէլ Կիւմիւշկիէրան։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճումա կիւնիւ Սէլամլըգ ըսմը ալիսի Համիտիէ ճամիի չէրիֆիտէ իճրա պուրուլմուշ տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահ Սայիտ փաշա որ հիւանդ էր, ապաքինած ըլլալով առջի օր Կայս. Պալատ գնաց և յետոյ ալ իր պաշտօնատեղին։

ՍԻՐԻԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ.— Համա-Հալէպ երկաթուղիին չինութեան այլասաութիւնները առաջ կը տարուին, 120 ճարտարդետներու հսկողութեամբ։ Համայէ Հալէպ ճամբան 154 քիլօմէթր է, իսկ Բայաքէն Համա 188 քիլօմէթր։ Համայէն մինչեւ Հալէպ գետինը կը բարձրանայ տակաւ. իսկ անկէ անդին կը ցածնայ։ Ցոյս կայ որ գիծը աւարտի տարիէ մը։

⁂ Պէյրութ-Դամասկոս երկաթուղիին ընկերութիւնը որոշեց գետնուղի մը բանալ Վասիլ-Համանայի մէջ, որ երկու քաղաքներուն միջեւ գտնուած 12 ժամուան ճամբան 3 ժամ պիտի կարճեցնէ։ Ընկերութիւնը այժմ պէտք եղած դրամը հայթայթելու կ'աշխատի, այս բազմաձախս գործը գլուխ հանելու համար։

ՕՍՄ. ՊԱՆԲԱՆ քանի մը տարի է վեր ջնջած էր տարեգիրքն պաշտօնեաներու նուէր տալու գրութիւնը։ Նոր տնօրէն Մ. Տէֆէս սակայն հաստատեց այս սովորութիւնը։

— Բէյօղլուի մէջ Օսմ. Պանքան մասնաճիւղ մը հաստատեց, որուն տնօրէն կարգուեցաւ Պրուսայի ճիւղին դերտնօրէն Մ. Վասլամիտէս։ Բարահիսարի ճիւղին տնօրէն կարգուեցաւ Մ. Խարալամպիտէս։

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ կը ծանուցանենք թէ Բրէտի Լիսէէ դրամատան Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին Տնօրէն կարգուած է Գրիգոր էֆ. Պէյրքլեան, որ երկար տարիներ ի վեր կը պաշտօնավարէր արդէն նոյն դրամատան կեդրոնական վարչութեան մէջ։ Պէյրքլեան էֆ. ձեռնհաս անձնաւորութիւն մըն է դրամական գործառնութեանց մասին, որուն անվիճելի կարողութեան շնորհիւ քաջալերեալ ենք որ Բրէտի Լիսէէ Կ. Պոլսոյ ճիւղն ալ աւելի նոր զարկ մը պիտի տայ իր գործառնութիւններուն, և ինչպէս միշտ, ասկէ ետք ալ օգտակար պիտի դառնայ հանրութեան։ Ինչպէս յայտնի է, վաճառականութիւնը քանի՛ զարգանայ, դրամատուներու պէտքն ալ նոյն համեմատութեամբ կը շատնայ։ Վաճառականները մեծապէս կ'օգտուին դրամատուներու ընձեռած դիւրութիւններէն և օժանդակութիւններէն։ Բրէտի Լիսէէ միշտ այս օժանդակութիւնը չէ զլացած վաճառականութեան զարգացման համար, և վստահ ենք որ Կ. Պոլսոյ ճիւղին նոր տնօրէնը իր գործնական պաշտօնէի հանգամանքով մեծապէս պիտի սատարէ այս ճիւղին։ Բրէտի Լիսէէն ա՛լ աւելի առաջ տանելու համար իր ծառայութիւնը հասարակութեան, ինչպէս Դալաթիոյ կեդր. վարչութեան, նոյնպէս ալ պոլսոյ կողմի մասնաճիւղին մէջ ձեռնարկած է հաստատել ապահովութեան դրամարկղներ, զորս վարձու կուտայ խիստ դիւրամատչելի սակով մը։ Դարձի ապրեր և ընտանիքի հարեր ամենայն վստահութեամբ կրնան պահել իրենց հարստութիւնը և արժէքաւոր գոյքերը այս անխորտակելի դրամարկղերուն մէջ, որոնք ապահովութեան ամեն պայմանները կը մարմնացնեն իրենց վրայ։

ՀԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐ.— Դամասկոսի մէջ երբ գործաւորները պեղում մը կը կատարէին, հողէ դրամանոթ մը գտան, զոր կտրելով 500 կտոր ոսկի դրամ հանեցին մէջէն։ Անմիջապէս յափշտակեցին և մէյմէկ կողմ քաշուեցան, այն պէս որ տեղական իշխանութիւնք իմանալով, հազիւ 25 հատ ձեռք ձգեցին։ Այս դրամներուն մէկ կողմը կար «Էլ-Մելիք-էլ-Նասիր» անունը և միւս կողմը արաբերէն «Մրայն մէկ Աստուած» բացատրութիւնը։

ՀՐԱՅԻԳԻ ՄԸ ՊԱՏԻՒԸ.— Եղեռնադատ ատեանը ցմահ թիապարտութեան դատապարտեց Անտոն անուն մէկը, որ Սկիւտար, Տաղ Համամ, իր բնական խանութը հրկիզած էր դիտմամբ։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Բերա, Քիւչիւքեան դեղարանին պաշտօնեաներէն Տիար Խաչիկի սենեակի սնտուկէն 8 ոսկի, 100 հատ քառորդ ևաղն գողցուած են։ Ցիչեալին պնդումին վրայ հարցաքննութեան ենթարկուեցա՛ւ դեղարանին պաշտօնեաներէն Խարալամպոս և Սոֆոկլի։

—Գասըմ-Բաչա, խոտերար Յակոբի խանութէն կարգ մը անօթներ գողցուեցան։

ՁԱՐԱՇՆԱՀՈՒԹԻՒՆ.— Ռուիկանութիւնը իմացաւ որ, Բերա Սոֆրայը փոքր առուն մը բնակող Սարգիս անուն անձը, սպասաւորի մը միջոցով Արիքթիաթի հետ սպասաւորի դիմակին տակ կարգ մը աղջիկներ բերել կուտան և զանազան ցոփութեան կը մղեն։ Այդ անձերը հարցաքննութեան տակ առնուեցան։

ՀԱՐՈՒՍՏ ՄՈՒՐԱՏՅԱՆ ՄԸ.— Թուրք թերթերը կը պատմեն թէ վերջերս Պոլսոյ մէկ հիւանդանոցին մէջ մեռաւ կամուրջին վրայ մուրացկանութիւն ընող մարդ մը, որուն ծնոցիներուն մէջ կարուած գտնուեցան 130 ոսկի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 21 Դեկտ.— Իրիկուան թերթի մը խօսքին նայելով, զրոյց կայ թէ Սպանիոյ պահանջումին վրայ Մ. Ռուվիէ առաջարկեց Պելլոյ իշխանին որ Մարոքի ժողովը մարտին յետաձգուի։ Սպանիա ասոր համար սա պատճառը ցոյց կուտայ թէ ժամանակի պէտք ունի հաւաքելու հին պայմանագիրներու գրութիւնները, որոնք կնքուած են զանազան տէրութեանց միջև՝ Մարոքի մասին։

ՀՌՈՄ.— Ոչ-պաշտօնական աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Իտալիա որ Բարիզի ու Պէրլինի միջեւ բանակցութեանց պատճառն ալ ուսուցած էր համաձայնութիւն մը զոյացնելու և խաղաղութիւնը պահպանելու, կ'երեւայ թէ ժողովին մէջ ալ նոյն հաւաարար դերը պիտի կատարէ։

ՊԷՐԼԻՆ.—Գերման կառավարութեան հրատարակելիք Սպիտակ Տետրակը կը պարունակէ կարգ մը գերմանական հեռագիրներ որոնք տակաւին չեն հրատարակուած։ Նոր Սպիտակ Տետրակը պիտի մերժէ գերման ընդդիմադիրներու դիտողութիւնները՝ այն մերժումին համար որով գերման կառավարութիւնը չուզեց դաշնագիր մը ըստորագրել Ֆրանսայի հետ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Թոկիօ ծովակալը Ճաբոնի ծովային նախարար անուանուած է։

ԹՈՒՐԻՕ. — Մարքիզ Սէյեոնեի ընդունեց նոր Դանիմը կազմել։

— Բոհուսինն կը գրէ թէ Զին և Ճաբոն մասնաւոր դաշնագիր մը կնքեցին, որով Զին Ճաբոնի կը թողու այնպիսի առաւելութիւններ որոնք պաշտօնական դաշնագրին մէջ յիշուած բոլոր առաւելութիւնները կը գերազանցեն։

ԼՈՆՏՈՆ. — Անգլիացի Նաւագնացներու Ընկերակցութիւնը Գերման դեսպանին յանձնեց Նէլսընի մէկ կիսանդրին, մատուցուելու համար Վիլհէլմ կայսեր։ Պատարիկութեան պեռը այս նուէրը դեսպանին յանձնած ժամանակ յայտնեց թէ ընկերութեան բոլոր անդամները կը փափաքին որ երկու քոյր ազգերուն միջեւ սերտ մերձեցում մը առաջ գայ։ Անգլիա և Գերմանիա կրնան իրենց պաշտօնը կատարել այնարդիս մէջ, առանց նախանձու զգացում ստանալու իրարու դէմ, և այս կերպով կ'ապահովուի այնարդի խաղաղութիւնն ու բարգաւաճումը։ Դեսպանը ուրախութիւն յայտնեց որ երկու ազգերու մէջ նշանաւոր անձնաւորութիւններ կը ջանան բարւոք յարաբերութիւններ հաստատել։ Պատարիկութեան դերանախագահը գոհութիւն յայտնեց որ վերջերս Պերլինի վաճառականներու ընկերակցութիւններուն պեռերը խաղաղասիրական ցոյցեր ըրին, և հեռագիր ուղղեցին վարչապետ Պէնտէնին։ Դերնախագահը խնդրեց յետոյ դեսպանէն որ հանի յայտնել Վիլհէլմ կայսեր՝ Անգլիոյ վաճառականաց Ընկերակցութեանց պեռերուն մաղթանքները՝ երջանիկ Ծնունդի մը և Ամանորի առթիւ։

ՊՈՒԿԲԻՆ. — Ռումէն կառավարութիւնը կանոնչ Տետրակ մը պիտի հրատարակէ մօտերս հելլէնեռումէն վէճին վրայ։

ԲԱՐԻԶ. — Ֆրանսական 3% ռանդը հասաւ կը բռնուի։ Զոյց տարածուեցաւ թէ Դերմանիոյ հետ վէճի մը վրայանդը անհետացաւ։ Ռուս ճարտարարուեստական թուղթերուն գիները ինկան։

ԱԹԷՆՔ. — Նոր Դանիմը կազմուեցաւ Մ. Թէոթոքիսի վարչապետութեան տակ որ նաեւ ստանձնեց պատերազմական նախարարութիւնը։ Արտաքին գործոց նախարարն է Մ. Գրիգորէս, ծովային նախարար՝ Մ. Թրիքուբիս։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՕԿԱՐԱՆԸ

9/22 Դեկտեմբեր 1095

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԴՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	Օ.Ո.	97.38
Երէկուան էն բարձր գինը	»	98.09½
» էն վար գինը	»	97.35

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	ֆր.	131.87½
Երէկուան էն բարձր գ

Միմոսին Օրագիրը

— Ծո՛ Թրամվայնչի, կեցի՛ր... Թրամվայնչին թուութութ կ'բռնէ. Թրամը կը կենայ։
— Կեցա՛յ, ներս չմնա՛ս։
— Ես քեզի կեցի՛ր չըսի...
— Հապա՞։
— Կեցի՛ր... Նայէ՛ քու վրադ ինչե՛ր պիտի գրեմ, պիտի ըսէիս։
— Հաւկի՛թ դուն ալ։

Փութկոտ գո՛րծ մը ունիք, ժամադրութի՛ւն մըն է՝ տուած ձեր նշանածին հետ, և կամ հոգեվարքի մը տերմէ՛ր մը պիտի հասցնէք, չո՛ւտ, Թրամուէյ մը նստեցէ՛ք, և ձեր համնելուն, փութկոտ գործը արդէն չատ՝նց լմնցած կ'ըլլայ, ձեր նշանածը ժամերով ձեզի սպասելէն ձանձրացած՝ ձեզի դէմ կրակ փսխելով —ո՛հ, Վէզո՛ւվը— ասն կը վերադառնայ՝ «Ես անոր կը սովրեցնեմ» ապառնալով, և հոգեվարքը հիւանդին ալ... երկրորդ անգամ գալուստը կը մտնայ։

×

Օր մը, իրիկուան դէմ, քանի մը կաղանդի պատուներուն ծրար ի ձեռին, փութեցէք Ղալաթիայէն Թրամուէյ նստիլ։ Տեսարանը աւելի փաքեիֆ ընելու համար, կ'երեւակայեմ թէ չախ՛ռ չախ՛ռ կ'անձրեւէ և ղօրաւոր փոթորիկ մըն է բռնուած, որ ձեզի մասնաւորապէս կը հրամայէ ժամ առաջ տուներնիդ հասնիլ, ապա թէ ոչ... (Կախման կէտ, վերջակէտ։)

Ձեզի հետ մէկտեղ սպասող հարիւրաւոր հոգիներ կան և Աստո՛ւած ա՛ռ որ Թրամուէյները հարիւրաւորներով չեն գար. և կը սպասէ՛ք՝ մէկ ձեռուընիդ ծրարները, միւս ձեռուընիդ՝ հովանոցը, իսկ միւս ձեռուընիդ... բարեբաղդաբար մի միայն երկու ձեռք ունիք, ապա թէ ոչ ձեր երրորդ ձեռքն ալ բան մը պիտի դնէի։

Ու կ'ուզէ՛ք որ ծրարներէն մէկուն չուանները յանկարծ փրդին և մէջինները —փռռռա ֆֆ— իրենն գնան, սարիպելով ձեզ հոն կսկղիկ ընել՝ քակուած ծրարը անգամ մըն ալ կապելու համար։

—Գօնցիւքթո՛ր տեղ մը ունի՞։

—Գօնփի՛ւ, կը պատասխանէ չարունակ անգութը, որ արքայութեան դռնապանի երեւոյթը առած է առ միջոցին ինքզինքին։

—Աղբա՛ր, ձգեցէ՛ք որ ես ալ նըստիմ։

Եաղմա՛յ կայ, հոգի՛ս։—ամէն մարդ իրար Թրամուէյին դռնէն վար կը քաշէ՝ ինքզինքին տեղ մը գտնելու համար միայն.— տակը մնացողին թա՛ղ հոգին ելլէ։

Երիկմարդոց կալանքրդին անգամ Թրամուէյին դրան առջեւ կանգ կ'առնէ, և չատ մը աղուոր կիներ տաքի վրայ կը մնան փղոցը, մինչ երիկմարդիկ կսկղո՛ռ կսկղո՛ռ կը նստին։ Ի՜նչ հակառութիւն, Տէ՛ր իմ։

Ու մինչեւ որ դուք հովանոցնիդ գոցէք և ծրարնիդ չալկէք, Թրամուէյը լեցած է արդէն, և նորէն կը մնաք անձրեւին տակ խսում։

Նոր Թրամուէյ մը կուգայ։

—Գոռ՛ պապա՛...

Ու Թրամուէյը լեցած է արդէն... միչտ առանց ձեզի։

—Հիմա պիտի սկսիմ... կը մոռլոտաք՝ ձեր քիթին տակէն կլորիկ հայհոյանք մը գլտորելով, զոր օ՛չ մէկ բառարանի մէջ կրնաք գտնել։

—Վառա՛ւ, վառա՛ւ...

Կառապան մըն է որ կը փորձէ իր զոյգ մը սատկած ձիերը ձեր վրայ հանել, և որովհետեւ չի յաջողիր, կը զայրանայ և խարազանի հարուած մը իջեցնելով ձեր կողմը՝ կը ձայնէ կառապաններու յատուկ նուրբ կենցաղագիտութեամբ.

—Գէ՛ աւանակ, ի՞նչ ոտքի տակ կը պարիս կոր։

—Ներողութիւն, կը կակազէք՝ յանհնարն չնորհակալ ըլլալով յարգելի պարոն կառապանին որ բարեհաճած է ձեր վրայէն չանցնել։

Մանաւանդ ծախող մարդուկ մը իր կռնակի ահագին ֆիւթֆոյովը ընդհարում մը կ'ունենայ ձեզի հետ և լըբագրավաճառ լակատ մը կու գայ կարծես դիտմամբ ձեր ականջին խողովակէն վար իր ձայնին բոլոր ուժովը պոռալ.

—Մանզումա՛... Ծաղի՛կ...

—Գնա՛ չեմ ուզեր։

—Ծաղի՛կ... Մանզումա՛...

—Չեմ ուզեր՝ ֆեֆիֆա՛, կը կրկնէք՝ երկրորդաւեան բարբառով։

Ու աչքերնիդ արցունքով լեցուած՝ կը նայիք զեֆիֆքօ՛ր.

—Գօնֆիւքթո՛ր, օաքդ պագնեմ, ինծի տե՛ղ մը, կ'աղերսէք։

—Տեղ մը ունիմ, կը պատասխանէ վերջապէս ան, ա՛ն, անգութը՝ գթալով ձեր վիճակին։

Ու, գոհունակութեան լայն լայն, չորս մեդրի չափ լայն չունչ մը առնելով՝ Թրամէն ներս կը մտցնէք ինքզինքիդ, ձեր հովանոցը, ձեր ծրարները և ձեր... փոքրարութիւնը։

—Եթէ աշխարհ մտնելն ալ՝ Թրամուէյ մը մտնելու չափ դժուար եղած ըլլար, ապահովաբար այսօր մենք շատեր ծնած չպիտի ըլլայինք, դիտել կուտայ ձեր քովէն՝ Թրամուէյի... Սակրատ մը։

Ճիշդ ձեր ետեւէն քառակուսի գիրութեամբ ահագին մարդուկ մը կը մտնէ ներս, և չորս դին ակնարկ մը նետելէ ետք՝ համակրութեան մաղնիսականութեան օրէնքին տարամադրութեան համաձայն՝ կուգայ ձեր քովիկը՝ հաղիւ կէս հակափոր յատուկ տեղ մը բաղմեցնել իր պակասելի հակափորը, որ առնուազն երեք հակափորի խոշորութիւն ունի։

Նորեկ պարոնին տեղ տալու համար կը ջանաք պզտիկնալ, դիմարնալ, հիւլէանալ, ոչնչանալ, և վերջապէս կը յաջողիք բասքրումայի պէս մնալ երկու հոգիի միջեւ, շնչելու, շարժելու և խօսելու կարողութիւններէն կատարելապէս զրկուած, մինչ ձեր քովինները կատարեալ հանգիստով մը փռուած են տեղերնին։—կաղնեփայտե՛ր։

Ու ամէնէն կատղեցուցիչը ա՛ն է որ՝ տակառանման մարդը իր երեք հակափորովը մէկտեղ նորէն տոմսավաճառին կուտայ ա՛յն գումարը, զոր դուք կուտաք ձեր հաղիւ կէս հակափորին համար։

Ձեր քովէն մէկը՝ գրպանէն հինգ փարանոց փուռօ մը կը հանէ և փոշիները ձեր վրան-գլուխը թափելով՝ կը սկսի ձեր քիթն ի վեր խնկարկել՝ գուցէ այս կերպով ձեզի գերբնական հաճոյք մը պատճառել կարծելով։

Մինչ դուք ցուրտէն թիւ թիւ կը դողդղաք, ձեր դէմը նստող պարոնը որ ընդհակառակը չափանց տաք կը զգայ, կ'ելլէ պատուհան մը կը բանայ՝ ձեզ թիֆոյէ բռնել տալու գաղտնի դիտաւորութեամբ կարծես։

—Ներեցէ՛ք, պարոն, կը մսիմ կոր, դիտել կուտաք չափազանց իրաւամբ։

— Ես ալ տաքէն կը խեղդուիմ կոր, կը պատասխանէ ձեզի՝ իր կարգին անիկա ալ չափազանց իրաւամբ։

Դիմացնիդ նստող պարոնը չարունակ բարձրաձայն կը յօրանջէ, որով հաւանականաբար շատ չանցած ջղային հիւանդութենէ կը վարակուիք։

Եթէ չյօրանջէ, կը հայայ, և որովհետեւ «Ծաղիկ»ի Տիկին Սրբուհի Փիւլիքեանին կենցաղագիտական յօդուածները չէ կարդացած, հազած ատենը բերանը չի գոցեր, որով բոլոր թուքերը ձեր վրայ կը ցատկռտեն։

Եթէ չհազայ, այն ատեն ալ կը փռնգայայ, և որովհետեւ փռնգած ատենը թաչկինակը քիթին չի բռներ, ա՛լ վա՛յ դիմացը նստողին վրան-գլխուն։

Եթէ չփռնգայայ, ապահովաբար գեռին կը թքնէ, եւ ատեն ատեն—խը՛ղ դո՛ւ — թուքին կոտրները ձեր բանդալոնը ու վերարկուն կը գեղազարդեն։

— Ա՜յ, ա՜յ, ա՜յ... չի՛ւշ աւանա՛կ։

Մարդուն մէկն է որ ամենայն փափկութեամբ ձեր ոտքին կոշտերուն վրայ կը կոխկռտէ։

Ենթադրենք որ դիմացնիդ կին մը կայ նստած, և ձեր սրունքները ակամայ, առանց բնաւ գէշ միտք մը ունեցած ըլլալու, թեթեւ մը դպչին անոր չրջագեստին։

— Բա՛, մլուսիս, դուն չե՞ս խըպնիր։

— Հրամմեցէ՛ք, տիկին։

— Չես ամչնա՞ր, հնած վարած չո՛ւն։

— Ի՛նչ ըսիք։

— Բա, ես քու գիտցած կնիկներդ չեմ։

— Կ'աղաչեմ...

— Կէս ժամէ ի վեր ծունկերովը իմ պանախներս կը աղմէ կո՛ր...

— Կը սխալիք, տիկին։

— Մէկ ձայն չհանեցի, երկու համբերեցի, երեք լռեցի, բայց ալ համը փախաւ...

Կամ ենթադրենք թէ՝ քիչ մը մարմրոտ աչքերով նայեցաք աղուոր կընկան մը, ինչ որ Ի. դարու մէջ կարելի՞ է մեղք է, ոչ ալ սրբապղծութիւն։ Անդիէն՝ անմիջապէս՝ կամ կնկան երիկն է, կամ աղբարիկը, կամ հայրիկը և կամ սիրահարը որ աչքերը բարիֆիֆայի պէս կը բանայ, կարծես փափաքելով ձեր վրայ ցատկել։

— Պարոն, փոխանակ ասդին անդին նայելու, առջեւդ նայէ։

— Շատ աղէկ։

Ու երբ տոմսակավաճառը կ'ելլէ տոմսակ յանձնելու։

— Տիկին, ձեր երկու պզտիկներուն համար տոմսակ պիտի առնէք։

— Բա՛, զահէր առաջին անգամն է որ ես Թրամուայ կը նստիմ կոր, հիչ մէկ անգամուն ալ չեմ առած։

— Կանոնը այսպէս է։

—Սլուոր նայեցէք, ելեր է ինծի պիտի խաբէ. իրեմ չպիտի տամ, չպիտի տամ, չպիտի տամ։

— Եթէ չէք տար, ուրեմն կառքէն վար իջէք։

— Չպիտի իջնամ, չպիտի իջնամ, չպիտի իջնամ։

(Ու կռիւը կը շարունակուի...)։

— Պարոն, ասիկա առաջին գլաս է։

— Է՛յ, ես ինչ ընեմ։

— Տասը փարա աւելի պիտի առ։

— Ինչէ՞ն կուտամ կոր։

— Այս կառքին գոյնը դեղին է։

— Կ'ուզէ՞նէ մօտ ըլլայ, ես փարա մը աւելի չեմ տար։

Անդիէն՝ քանի մը կիներ.

— Բալէ գօնտիւքթո՛ր, գօնտիւքթո՛ր...

— Էֆֆաքսէ։

— Բալէ մենք ո՞ւր կ'երթանք կոր։

— Շէյլի։

— Մենք Ղալաթիա երթալու համար նստանք։

— Ուրեմն վար իջէք, ուրիշ Թըրամուայ մը նստեցէք։

— Մենք հոս դրամ տուինք, դուն մեզի Ղալաթիա պիտի տանիս։

— Այս կառքը Ղալաթիա չերթար, այլ Շէյլի։

— Թող ձիերը ասդիի կողմը կապեն և Ղալաթիա իջնանք։

Կնկան խե՛լք... c'est tout dire!

Հապա կենալնե՞ր.— Բացի կենալու որոշ վայրերէն՝ մէկը պիտի իջնէ՝ Թրամուէյը կը կենայ, մէկը պիտի ելլէ՝ նորէն կը կենայ, ձին— ա՜Հ, չի՛ւշ — կ'ինայ՝ կը կենայ, դիմացէն եկող հանրակառքին հանդիպելու համար՝ նորէն կը կենայ, յուղարկաւորութեան մը կը հանդիպի՝ դարձեալ կը կենայ, վերջապէս քալելէ աւելի կը կենայ, եւ փա՛ռք տուէք Աստուծոյ, եթէ երբեմն ճայիսը ըլլալով ետ ալ չերթայ։

ՓԱՍՏԱԲԱՆԸ

փաստաբան
Յարութիւն էֆ. Գայսէրեանի,
փաստաբանարար։

—Ամէ՛նուն միսը կը կրծես, ըսաւ սիրելի բարեկամս Յարութիւն էֆ. Գայսէրեան՝ Առաջնակարգ փաստաբան հասցէ Գաթրոնը Օղլու խան, թիւ... չեմ գիտեր. կը սատանձնէ ամէն կարգի դաս, եւ դրամը՝ այսօր կանիթիկ, վաղը ապառիկ) աղբարիկը Ծովն. Գայսէրեանին, որ իր կարգին անխարդախ ու հարազատ հայրիկն է Մանզումիի և ապագայ... կնքահայրիկը այս տողերը գրօղին։

—Կրցածիս չա՛փ, պատասխանեցի համեստօրէն։

—Միայն փաստաբանները մուցար։

—Կը կարծէ՞ք։

—Արդէն ինծի ըսած էին որ փաստաբաններէն կը վախնամ։

—Շատ ալ սխալ չէ։

—Չելլես սակայն ասըսածս ալ գըրես։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, մի՞թէ կարելի՞ է, Աստուա՛ծ չընէ։

Ու որովհետեւ սովորութիւնս է միչտ խոստումներուս հակառակը ընել, հաղարումէկ ներողութիւններ խնդրելով Յարութիւն էֆ. Գայսէրեանէ (առաջնակարգ փաստաբան, հասցէ Գաթրոնը Օղլու խան, թիւ... չեմ գիտեր, կը սատանձնէ ամէն կարգի դաս, եւ դրամը՝ այսօր կանիթիկ, վաղը ապառիկ) և հազարումէկ թաքլաներ նետելով անոր առջև, կ'առնեմ քսարս ձեռք, (տիկին Ինարին համար չեմ), և նայի՛նք ի՞նչ կ'ըսեմ.

—Է՛յ, ա՜՜՜ սսթ... ցը՛մ թա՛յ թա՛յ, ցը՛մ թա՛յ թա՛յ.— փաստաբա՛նը...

×

Երկու տեսակ չատախօս կայ, ինչպէս նաև զանազան տեսակ... ըսթախօզ։

Ա. տեսակ չատախօս.— Ես, դուն, ան, մենք, դուք, անոնք։

Բ. տեսակ չատախօս,— Արհեստով չատախօսները՝ այսինքն փաստաբանները, որոնք սակայն... առաջին կարգի չատախօսներ կ'ըլլան ընդհանրապէս։

(Կը խնդրուի սիրելի փաստաբան բարեկամներէս որ իրենց վրայ գրածներս բարեհաճին իրենց վրայ չառնել։)

Շատախօսութիւնը մեծագոյն յանցանք մըն է իմ քովս, քու քովդ, անոր քովը, իսկ նոյն չատախօսութիւնը մեծագոյն առաւելութիւն մը կը դառնայ փաստաբանին քով։

Ինչպէս որ գինին ո՛րչափ հինանայ, ա՛յնչափ ընտիր կ'ըլլայ, նոյնպէս ալ փաստաբանը ո՛րչափ չատախօս ըլլայ, ա՛յնչափ աղէկ կը համարուի։

Յարգի են՝ բժիշկին ցաուլդանը, երկան գլխուն-դարնուածը, կնկան գեղեցիկը, տափատին դիմացկունը, կօշիկին հաստատունը, տէրտէրին բարոյալեցը, վարժապետին ապուշը, գրագրին ամսականի յաւելում չպահանջողը, քարոզչին սակաւախօսը, և... փաստաբանին չատախօսը։

Փաստաբանը իր արուեստը կը սովրի մայրիկին արգանդին մէջ, ուր ինը ամիս չարունակ բանախօսութիւններ կ'արտասանէ։

Երբեմն տակաւին մինակը չըլլար հոն, և իր մէկ կամ երկու աղաբիկները կը հիացնէ իր պերճախօսութեամբը, որոնք անընդհատ կը ծափահարեն իր ճառերը, մինչ արձագանգը կը կրկնէ զանոնք բարձրաձայն։

Փաստաբաններ ալ կան, որոնք դէնք չեն զգար իրենց արուեստը այդչափ հինէն սովրելու. և քանի մը տարի փաստաբանի մը քով ուրն ապրելէ ետք, վերջապէս իրենք ալ կը յաջողին Տեմոսթենէսի կամ Կիկերոնի վիճած յաջորդները ըլլալու։

Փաստաբանը ծնած օրը՝ մանկաբարձը կը փութայ անոր բերանը նորատեսակ դիմացկուն կաչիով մը ու զպաստակներով ամրացնել, որպէս զի չատ խօսելէն չաւրուի։

Գիշերին կարուած օրը, փաստաբանը՝ իր աղանդը մարզելու համար փաստաբանական ճառ մը կ'արտասանէ ի պաշտպանութիւն իր պարին։

Գիշ մը մեծնալուն՝ երբ տեսնէ թէ հայրիկը կը պատրաստուի մայրիկը ծեծել, փաստաբանը՝ տեղէն վեր կը ցատկէ և ոգեւորուած չեշտերով մայրիկը կը պաշտպանէ, և ծեծը ինք կ'ուտէ հայրիկէն։

Փաստաբանը պզտիկուց իր արուեստը կատարելագործելու համար իր ընկերներուն պիլիաները կը շորթէ, եւ յետոյ կ'ապացուցանէ թէ այդ պիլիաները ի՛րն էին։

Փաստաբաններ կան որ չատ կը խօսին, օրինակի համար (հոս՝ անունները բոլոր չատախօս փաստաբաններուն։)

Փաստաբաններ ալ կան, որոնք բերանին անգամ չեն բանար, եւ նորէն փաստաբան են, և չատ անգամ միւսներէն աւելի կը վաստկին։ Ասոնք կը կոչուին... մունջ-փաստաբան։

Իրենց արուեստը ա՛յնչափ զաւեշտական է, որ կը զարմանամ թէ ի՞նտոր կը գործադրեն առանց խնդալէն մարելու։

Ցանցաւորի մը քով կ'երթան և ամենայն լրջութեամբ կը հարցնեն ա՞նոր.

—Ի՞նչ է յանցանքդ։

—Քանի մը հարիւր ոսկի չորթեցի։

—Կ'ուզես որ քեզի պաշտպանեմ եւ քեզի ազատեմ։

— Ինա՞ր։

—Նախ քանի մը հարիւր ոսկին գոցցողը դուն չես։

—Ի՞նչպէս ես չեմ, հապա ո՞վ է։

—Ասիկա քեզի չի վերաբերիր. ամէն պարագայի մէջ դուն գող չես։

—Ի՞նչպէս գող չեմ. քանի մը հարիւր ոսկին գոցցողը ես եմ, ուրեմն չենք չնորհք գող մըն եմ։

—Սակայն, աղբա՛ր, ես ալ փաստաբան եմ։

Անգամ մը՝ Բարիզ, դատարանի մը մէջ, ամբաստանեալին գործած յանցանքներուն ցանկը կարդացուելէ ետք, դատաւորը կը հարցնէ անոր որ խիստ մտադրալ կ'երեւէր,

—Ամբաստանեալ, այս բաներուն վրայ ի՞նչ կը մտածես։

—Կը մտածեմ որ հիմա ինտո՛ր փաստաբան պիտի կրնայ զիս արդարացընել։

Փաստաբանը այն բացառիկ մարդն է, որ իր պաշտօնին բերմունքով ա և է կարծիք չունի.— Այսօր՝ ա՛յնչափ պերճախօսութեամբ զիս երկինքները կը հանէ, ինչ որ ամենուին արդելք չէ որ վաղը դարձեալ միեւնոյն խնդիրին համար նո՛յնքան պերճախօսութեամբ զիս գեհիններուն տակը չանցընէ։

Գերազանցապէս անկեղծ մարդն է ան, որ այսօր զիս կը դատապարտէ, երբ դրամը տուողը դուք էք և վաղը չի վարանիր ինաւ ձեզ դատապարտել, երբ դրամը ցնծացողը ես ըլլամ։

Բերայի առուներէն մէկուն մէջ ամերիկեան երաժշտական գործիք մը կայ, որուն կոսր մը զարնել տալով ձեր թաչկինակին վրայ քանի մը կաթիլ օփտօնաֆս թափել տալու համար, հարկ է քանի մը փարա ձգել գործիքին վերի դին գտնուող ծակէ մը վար։

Փաստաբանն ալ խօսեցնելու համար նոյն ճամբան պէտք է գործածել. քանի մը ոսկի կը սահեցնէք գրպանին ծակէն վար, և automatique պուպրիկի մը պէս բերանը կը բացուի. վայրկեան մը ետք նորէն կը լռէ և դարձեալ բերանը բանալու համար անհրաժեշտ է քանի մը ոսկիներ ալ ձգել։

Խօսքով դրամ չի վատկուիր, կ'ըսեն։

Սխա՛լ. չէ՞ մի որ փաստաբանները գրած են միմիայն խօսքով դրամ չահելու եղանակը։

Փաստաբան փեսա՛յ. ահա՛ ժամանակակից անուններուն, զոքանչներուն և հարսերուն իտէալը։

—Իմ էրիկս փաստաբան է։

Այս երեք պարզ բառերուն մէջ կայ ա՛յնպիսի թագուն հրապոյր մը, զոր կրնան հասկնալ մէյ մը փաստաբանի կնիկ եղողները, մէյ մըն ալ... չեղողները։

Փաստաբանը երանելի մահկանացու մըն է, այս ձեր քանի մը ոսկին փախարէն, անսահման համբերութիւնը ունի մարկ ընելու ձեր բոլոր պզտիկ հաշիւները, չնչին նկատումները, աննշան խնդիրները, զբաղելու անոնցմով, խելք հացնելու անոնց, ակրս ընելու զանոնք, և երբեմն դիւերային քանը անգամ կը փոխցնէ։ մատնելու համար թէ ինտո՛ր կրնաք իրաւունք ունենալ այս ինչ առեւտր. գործին մէջ, ուր մէկ փարայի իրաւունք չունէիք։

Փաստաբանները երբէք սովորութիւն չունին մէկ երկու ոսկիով խօսելու.— «Անցեալները հինգ հարիւր ոսկիով գործ մը ըրի, հազար ոսկիի խնդիր մը ունիմ...»։

Փաստաբանը երբ խոստովանք ըլլայ, սէրտերը զանց կ'ընէ անոր հարցնել թէ քանի՞ անգամ տուած է, որովհետեւ քիչ մը երկար կ'ըլլայ ասոր հարցուր գտնել ճշդիւ։

Ու, —Աստուած հեռո՛ւ ընէ— երբ մեռնի և երբ անդիի աշխարհին մէջ հաշիւ պահանջեն իրմէ.

—Ի՞նչ ըրիր նայինք երկրի վրայ։

—Խօսեցայ, կը պատասխանէ փաստաբանը, և առաջին անգամ ըլլալով՝ չիտակ կը խօսի։

Ծանօթութիւն.— Խալ-համը մարդիկ չեն կրնար փաստաբան ըլլալ. ա՜հա՛ թէ ինչո՛ւ մեր փաստաբանները խուլ-համբ չեն։

Ակնցի սեղանաւորը մը՝ իր պահանջքները չկարենալ գանձելուն համար խորագէս յուսահատած, և մանկութեան մը անպատասխանութեան չենթարկուելու համար, անձնասպան է եղեր։ (Թերթերը)։

Իմ բնածին կենցաղագիտութեանս նրբութեանը մասին չատ... հեռատեսութիւն մէկ երկու ոսկիով խօսելու.— «Անցեալները հինգ հարիւր ոսկիով գործ մը ըրի, հազար ոսկիի խնդիր մը ունիմ...»։

Փաստաբանը երբ խոստովանք ըլլայ, սէրտերը զանց կ'ընէ անոր հարցնել թէ քանի՞ անգամ տուած է, որովհետեւ քիչ մը երկար կ'ըլլայ ասոր հարցուր գտնել ճշդիւ։

Ու, —Աստուած հեռո՛ւ ընէ— երբ մեռնի և երբ անդիի աշխարհին մէջ հաշիւ պահանջեն իրմէ.

—Ի՞նչ ըրիր նայինք երկրի վրայ։

—Խօսեցայ, կը պատասխանէ փաստաբանը, և առաջին անգամ ըլլալով՝ չիտակ կը խօսի։

Ծանօթութիւն.— Խալ-համը մարդիկ չեն կրնար փաստաբան ըլլալ. ա՜հա՛ թէ ինչո՛ւ մեր փաստաբանները խուլ-համբ չեն։

Իմ բնածին կենցաղագիտութեանս նրբութեանը մասին չատ... հեռատեսութիւն մէկ երկու ոսկիով խօսելու.— «Անցեալները հինգ հարիւր ոսկիով գործ մը ըրի, հազար ոսկիի խնդիր մը ունիմ...»։

Փաստաբանը երբ խոստովանք ըլլայ, սէրտերը զանց կ'ընէ անոր հարցնել թէ քանի՞ անգամ տուած է, որովհետեւ քիչ մը երկար կ'ըլլայ ասոր հարցուր գտնել ճշդիւ։

Ու, —Աստուած հեռո՛ւ ընէ— երբ մեռնի և երբ անդիի աշխարհին մէջ հաշիւ պահանջեն իրմէ.

—Ի՞նչ ըրիր նայինք երկրի վրայ։

—Խօսեցայ, կը պատասխանէ փաստաբանը, և առաջին անգամ ըլլալով՝ չիտակ կը խօսի։

Ծանօթութիւն.— Խալ-համը մարդիկ չեն կրնար փաստաբան ըլլալ. ա՜հա՛ թէ ինչո՛ւ մեր փաստաբանները խուլ-համբ չեն։

Ակնցի սեղանաւորը մը՝ իր պահանջքները չկարենալ գանձելուն համար խորագէս յուսահատած, և մանկութեան մը անպատասխանութեան չենթարկուելու համար, անձնասպան է եղեր։ (Թերթերը)